

INSTITUUT VOOR INFORMATIERECHT

JAARVERSLAG

2004

FACULTEIT DER RECHTSGELEERDHEID

UNIVERSITEIT VAN AMSTERDAM

Instituut voor Informatierecht
Rokin 84
1012 KX Amsterdam
Tel.: 020 525 3406
Fax: 020 525 3033
E-mail: ivir@ivir.nl
<http://www.ivir.nl>

INHOUD

Voorwoord.....	v
1 INSTITUUTSOVERZICHT	1
1.1 De missie van het Instituut voor Informatierecht	1
1.2 Onderzoeksorganisatie van het Instituut	1
1.3 Onderzoeksstrategie	2
1.3.1 De informatiesamenleving	2
1.3.2 De kern van het onderzoeksprogramma	3
2 PERSONELE INZET: OVERZICHT VAN DE TOTALE INSTITUUTSFORMATIE	7
3 ONDERZOEKSCULTUUR AAN HET INSTITUUT.....	11
3.1 Beleid jonge onderzoekers	11
3.2 Internationale onderzoekscultuur.....	11
3.3 Behoud wetenschappelijke integriteit	11
3.4 Documentatie- en onderzoeksondersteuning	11
3.5 Studiebijeenkomsten	12
3.6 Workshops, congressen en symposia.....	13
3.7 Nationale samenwerkingsverbanden.....	14
3.7.1 ITeR.....	14
3.7.2 CRBI.....	14
3.7.3 Wetenschappelijke verenigingen en tijdschriftredacties.....	15
3.8 Internationale samenwerkingsverbanden	15
3.8.1 European Audiovisual Observatory	15
3.8.2 Buitenlandse Universiteiten	15
3.8.3 Internationale wetenschappelijke verenigingen en redacties van internationale publicaties en tijdschriften	16
3.9 Academische reputatie	17
4 MAATSCHAPPELIJKE ACTIVITEITEN	19
5 BEDRIJFSVOERING.....	21
6 BEOORDELING WETENSCHAPPELIJKE ADVIESRAAD	23
7 ONDERZOEKSPROGRAMMA	25
7.1 Algemene theorievorming.....	25
7.1.1 Algemeen	25
7.1.2 Speerpunten.....	26
7.1.3 Lopend en in 2004 afgerond onderzoek.....	26
7.1.4 Belangrijkste resultaten.....	27
7.2 Informatievrijheid.....	27
7.2.1 Algemeen	27
7.2.2 Speerpunten.....	29
7.2.3 Lopend en in 2004 afgerond onderzoek.....	29
7.2.4 Belangrijkste resultaten.....	29

7.3 Bescherming van de persoonlijke levenssfeer	30
7.3.1 Algemeen	30
7.3.2 Speerpunten.....	31
7.3.3 Lopend en in 2004 afgerond onderzoek.....	31
7.3.4 Belangrijkste resultaten.....	32
7.4 Intellectuele eigendom	32
7.4.1 Algemeen	32
7.4.2 Speerpunten.....	33
7.4.3 Lopend en in 2004 afgerond onderzoek.....	34
7.4.4 Belangrijkste resultaten.....	35
7.5 Commerciële communicatie.....	35
7.5.1 Algemeen	35
7.5.2 Speerpunten.....	37
7.5.3 Lopend en in 2004 afgerond onderzoek.....	37
7.5.4 Belangrijkste resultaten.....	37
7.6 Overheidsinformatie.....	38
7.6.1 Algemeen	38
7.6.2 Speerpunten.....	39
7.6.3 Lopend en in 2004 afgerond onderzoek.....	39
7.6.4 Belangrijkste resultaten.....	39
7.7 Media en telecommunicatie	39
7.7.1 Algemeen	39
7.7.2 Speerpunten.....	41
7.7.3 Lopend en in 2004 afgerond onderzoek.....	41
7.7.4 Belangrijkste resultaten.....	43
7.8 Resultaten in cijfers	45
7.9 Publicaties en andere (onderzoeks)activiteiten per medewerker	47
8 OPLEIDING.....	73
8.1 Doctoraal-opleiding Nederlands recht: keuzevakken	73
8.2 Masteropleiding Informatierecht.....	74
8.3 Bacheloropleiding Nederlands recht: Informatierecht.....	75
8.4 Inleiding Mediarecht t.b.v. studenten Communicatiewetenschap	75
8.5 Post-Academisch Onderwijs	75
8.6 Gastcolleges	76

Voorwoord

De verschijning van dit jaarverslag vindt later plaats dan gebruikelijk, omdat het onderzoeksprogramma van het Instituut is aangepast. Daarvoor was intern en extern beraad noodzakelijk. Het IViR beschikt nu over een geheel vernieuwd programma, waarin nieuwe speerpunten zijn geformuleerd, maar waarin de grote lijnen uit het oude programma zijn doorgetrokken. Juist door de techniekonafhankelijke formulering van het oude programma bleek het mogelijk – ondanks de spectaculaire veranderingen die de informatiesamenleving sinds de oprichting van het Instituut heeft ondergaan – programmatische continuïteit te bewaren.

Als belangrijke gebeurtenis in de personele sfeer in het afgelopen jaar kan allereerst de directiewisseling worden genoemd. Per 1 januari 2004 is Dommering als directeur van het Instituut opgevolgd door Hugenholtz. Dommering blijft aan het Instituut en aan de directie verbonden. Voorts werden Kabel en Van Eijk in deeltijd benoemd tot respectievelijk gewoon hoogleraar in het informatierecht, in het bijzonder commerciële communicatie, en bijzonder hoogleraar telecommunicatierecht vanwege de Stichting IViR Fonds. Schuijt nam met een door het Instituut georganiseerd symposium afscheid van het Instituut wegens het bereiken van de pensioengerechtigde leeftijd.

Ook dit jaar vonden promoties plaats: Corette Ploem promoveerde op het terrein van de bescherming van persoonsgegevens en Martin Senftleben op een auteursrechtelijk onderwerp. Als spraakmakend onderzoek kan worden genoemd het WODC-rapport van Guibault en Hugenholtz over het auteurscontractenrecht. Interessante symposia waren de beide door het ITeR-programma gefinancierde workshops *Code as Code* en *Commodification of Information*. De introductie van de Nederlandse versies van de *Creative Commons Licenties* mocht zich in een grote belangstelling verheugen. Het Instituut leverde verder een belangrijke bijdrage aan rapporten van de Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid

De introductie van het Bachelor- en Mastercurriculum vergde veel hoofdbreken, maar leidde tot een evenwichtig masterprogramma. Nog meer hoofdbreken vergden de interne verhuizing binnen het pand Rokin 84 en het voortdurend geraas van de werkzaamheden aan de Noord-Zuidlijn, geraas dat gedeeltelijk is bedwongen door de verstrekking van geluidwerende gehoorbeschermers waarmee sommige medewerkers thans hun onderzoek verrichten.

De directeur

1 INSTITUUTSOVERZICHT

1.1 De missie van het Instituut voor Informatierecht

Het Instituut voor Informatierecht (IViR) bestaat formeel sinds 1989, en heeft zich in de afgelopen 15 jaar ontwikkeld tot het centrale knooppunt in een nationaal en internationaal netwerk van gespecialiseerd rechtswetenschappelijk onderzoek. Het instituut verenigt in zich alle juridische disciplines die voor dit onderzoek nodig zijn. Het IViR wil een centraal aanspreekpunt en kritisch forum zijn voor het maatschappelijke en politieke debat over de onderwerpen die deel uitmaken van zijn onderzoeksprogramma.

De centrale missie van het instituut is de ontwikkeling en verdieping van het informatierecht. Informatierecht is een discipline waarin samenkomt een veelheid van rechtsgebieden: intellectuele eigendom, communicatiegrondrechten (privacy en vrijheid van meningsuiting), regulering van overheidsinformatie en commerciële informatie, en marktordening van informatienetwerken (telecommunicatie en media). Het informatierecht is niet aan een informatietechnologie gebonden, maar trekt de lijnen van de oude ('analoge') media door naar de elektronische media (omroep, internet). Het Instituut is internationaal voortrekker geweest in deze benadering en vindt daarin steeds meer navolging in binnen- en buitenland, waarbij de eenzijdige oriëntatie op informatica steeds meer wordt losgelaten.

Het IViR interesseert zich in het bijzonder voor de convergentieprocessen die tussen de verschillende media en distributiefuncties gaande zijn, en de gevolgen hiervan voor recht en beleid. Informatierecht is een normatief concept, dat wil zeggen dat het een normatief kader ontwikkelt voor een wenselijke inrichting van een informatiesamenleving.

1.2 Onderzoeksorganisatie van het Instituut

Prof. mr. P.B. Hugenholtz is sinds 1 januari 2004 wetenschappelijk directeur van het Instituut. Hij wordt in de uitoefening van zijn functie bijgestaan door prof. mr. E.J. Dommering, mw. mr. M.M.M. van Eechoud, dr. N.A.N.M. van Eijk en prof. mr. J.J.C. Kabel. Tezamen vormen zij de directie van het Instituut. De directie is onder meer – zie voor de bedrijfsvoering van het Instituut, hoofdstuk 6 – verantwoordelijk voor het aantrekken, begeleiden en (doen) uitvoeren van het onderzoek. De directie wordt daarin bijgestaan door management-assistente Anja Dobbelsteen. De onderzoeksportefeuilleverdeling is als volgt:

Algemene gang van zaken	Hugenholtz
Theorie van het informatierecht	Dommering
Informatievrijheid	Dommering
Bescherming van de persoonlijke levenssfeer	Kabel
Intellectuele eigendom	Hugenholtz
Commerciële informatie	Kabel
Overheidsinformatie	Van Eechoud en Kabel
Media en telecommunicatie	Dommering en Van Eijk

1.3 Onderzoeksstrategie

1.3.1 De informatiesamenleving

De informatiesamenleving kan vanuit verschillende gezichtspunten worden gekarakteriseerd:

Het culturele gezichtspunt

De informatiesamenleving bestaat uit de vrije uitwisseling van meningen en de vrije toegankelijkheid van het openbare kennis domein. In dit gezichtspunt staat centraal de organisatie van het openbare debat en de grenzen daarvan. Centrale juridische aandachtspunten zijn: de functie van de vrijheid van meningsuiting en de intellectuele eigendomsrechten voor de cultuur; de organisatie van de media en de inrichting en toegang tot de mediamarkt; de rol van de overheid bij de informatievoorziening; de publieke dienst; de toegankelijkheid van informatie in het publieke domein en de omlijning van dit begrip; de rol van de markt bij de productie en distributie van informatie.

Het economische gezichtspunt

In de informatiesamenleving is kennis het belangrijkste economische goed. Centrale juridische aandachtspunten zijn: het recht van intellectuele eigendom, de onderlinge relatie van de verschillende intellectuele eigendomsrechten en de relatie tussen eigendomsrechten en vrijheidsrechten; nieuwe eigendomsrechten of quasi-eigendomsrechten op informatie; rechtseconomische analyse van oude en nieuwe IE-rechten; de commodificering en vermarkting van informatie in alle aggregatievormen.

Het gezichtspunt van sturing en controle

In de informatiesamenleving worden personen en objecten in toenemende mate door informatie- en communicatietechnologie (ICT) gestuurd en gecontroleerd. Centrale juridische aandachtspunten zijn de privacy en de communicatievrijheid; (persoons)gegevensverzameling voor commerciële en publieke controle- en sturingsdoeleinden; databanken van persoonsgegevens; controle van privé-communicatie; regulering door middel van ICT.

Het gezichtspunt van de netwerksamenleving. De centrale juridische aandachtspunten zijn de organisatie van de (tele)communicatiemarkt; de convergentie tussen inhoud en distributie; de rol van oude en nieuwe 'gatekeepers' in het communicatieproces; horizontale en verticale integratie in de distributieketens; het verdwijnen van de nationale staat als enige gezag- en sturingseenheid; nieuwe reguleringsmechanismen.

1.3.2 De kern van het onderzoeksprogramma

Het informatierecht wordt gedefinieerd als het recht dat de productie, opslag, distributie en gebruik van informatie betreft. Als zodanig werkt het door in de vier hiervoor geformuleerde gezichtspunten, die in onderlinge relatie en onderling verband worden bestudeerd. Het informatierecht bevindt zich dus in een multidisciplinair spanningsveld, waarin culturele, economische, technische en bestuurlijke aspecten samenkomen. Er is een aantal trends aanwijsbaar die dit proces versterken, die hieronder worden benoemd.

Veranderingen in de waardeketen

Voor de digitale revolutie waren productie-opslag-distributie-gebruik helder van elkaar te onderscheiden schakels in de waardeketen. Een auteur of uitgever produceerde, een databank legde vast, een transporteur vervoerde, een gebruiker consumeerde. De exploitatieschema's van het recht van intellectuele eigendom zijn hierop mede gebaseerd. In de wereld van digitale productie, opslag, distributie en gebruik zijn deze schakels niet zo gemakkelijk meer te onderscheiden. De rol en onderlinge relatie van de schakels verdienen daarom in een netwerksamenleving nieuwe aandacht. Een voorbeeld is de veranderde relatie tussen de producent en de consument van informatie. De afnemer van muziek rekent deze met voorbijgaan van tussenliggende schakels rechtstreeks af met de 'content-provider' (producent of databank). Muziekdatabanken worden exploitanten en gaan een eigen rol spelen naast de producenten.

De verandering in de waardeketen heeft ook een verschuiving in de verschillende aandachtsmarkten waarop informatieproducenten en informatiedistributeurs en -verzamelaars opereren tot gevolg. Zij gaan elkanders markten betreden en worden concurrent. Dat heeft ook juridische consequenties.

Convergentie van media en telecommunicatie

Zowel horizontaal als verticaal groeien voorheen gescheiden informatiediensten, -dragers en -infrastructuren naar elkaar toe. Daardoor is het in een netwerksamenleving niet meer mogelijk productie en distributie afzonderlijk te bestuderen; mediarecht en telecommunicatierecht gaan in elkaar over. Distributeurs krijgen mediaverantwoordelijkheden, media maken zich los van distributieplatforms. Distributieplatforms, zoals 'portals' en elektronische

gidsen, gaan de functies van de klassieke media overnemen. Het verschil tussen pers en elektronische media vervaagt, alsook het verschil tussen individuele toegang en door media gecontroleerde toegang tot openbaar informatiegebruik. Dit heeft ook consequenties voor sturing en controle. Zo rijst de vraag onder welke voorwaarden sturing en controle op inhoud in de daaronder liggende distributielaag kan plaatsvinden. Een voorbeeld is de censuur van via het internet aangeboden informatiediensten door middel van software.

Verandering in communicatiepatronen

Communicatiepatronen plegen volgens het navolgende model te worden voorgesteld.

		Informatieaanbod	
Dienstregeling	<i>Individueel</i>	<i>Centraal</i>	
<i>Individueel</i>	1. Conversatie (voorbeeld: een telefoongesprek)	2. Consultatie (voorbeeld: een individueel zoekpad in een databank)	
<i>Centraal</i>	3. Registratie (voorbeeld: registratie en controle van persoonsgegevens)	4. Allocutie (voorbeeld: omroep)	

De recente ontwikkeling laat een kanteling zien, waarbij registratie en consultatie geleidelijk de belangrijkste communicatievormen worden. Dit geeft ook een cultuuromslag in wat moet worden aangemerkt als openbare communicatie en wat niet en welke regels daarop van toepassing zijn. Conversatie en allocutie blijven wel bestaan, maar worden steeds meer geflankeerd door, en soms zelfs vervangen door, consultatie en registratie. Het internet is slechts een voorbeeld van een algemene ontwikkeling: een individu neemt deel aan een openbare discussie door een discussiegroep; zijn communicatiehandeling wordt geregistreerd. Hetzelfde geldt voor gebruikshandelingen die worden bestreken door het recht van intellectuele eigendom. Het gevolg is dat iedere communicatiehandeling een tot een individu traceerbare handeling wordt. Hierdoor ontstaan nieuwe raakvlakken tussen het recht van privacy (sturing en controle) en de andere deelgebieden (toegankelijkheid en exclusief gebruik van informatie). Sturing en controle raken verweven met een gebied dat tot voor kort werd gekarakteriseerd door het culturele gezichtspunt.

Openbaar-commercieel

Het scherpe onderscheid tussen een vrij of tegen lage kosten toegankelijk domein (het publiek domein) van informatie dat door alle burgers gedeeld kan worden en een exclusief door eigendomsrechten beschermd domein, vervaagt. Daardoor verandert ook de economie van de informatiesamenleving. In het recht van intellectuele eigendom vervaagt daardoor de grens tussen vrij toegankelijke ideeën en natuurwetten en beschermde bewerkingen en toepassingen. De door de overheid en sommige commerciële partijen geproduceerde openbare gegevens vormen de grondstof voor aanbieders van ‘value-added services’ die deze onbewerkte gegevens in veredelde vorm exploiteren. Deze gegevens zijn onontbeerlijk voor publieke (wetenschappelijke) en commerciële (industriële) toepassingen. Aan steeds meer gegevens wordt een prijs verbonden, waardoor de vrije toegankelijkheid van informatie afneemt.

Internationalisering en horizontalisering van gezagsverhoudingen

Op het terrein van het informatierecht raken de nationale en internationale rechtsorde steeds meer met elkaar verweven. De nationale wetgever wordt gaandeweg een eindstation in een proces van internationale normstelling. Daarnaast komen nieuwe internationale gezagsvormen met een publiek/privaat karakter op, zoals de organisatie van het internet laat zien.

2 PERSONELE INZET: OVERZICHT VAN DE TOTALE INSTITUUTSFORMATIE

In de verslagperiode waren aan het Instituut uit de volgende medewerkers verbonden:

Naam	fte (totaal)	Afdeling
<i>Onderzoekers</i>		
Mr. L.F. Asscher	0,4	IViR ²
Prof. mr. E.J. Dommering	0,4	IViR
Mw. mr. M.M.M. van Eechoud ³	1,0	IViR
Prof. dr. N.A.N.M. van Eijk	0,6	IViR
Mw. mr. L. Guibault ⁴	1,0	IViR
Mr. A.W. Hins	0,3	Staatsrecht ⁵
Prof. mr. P.B. Hugenholtz	0,8	IViR
Prof. mr. J.J.C. Kabel	1,0	IViR
Mr. G.J.H.M. Mom	1,0	IViR
Mr. drs. A.J. Nieuwenhuis	0,2	Staatsrecht
Prof. mr. G.A.I. Schuijt ⁶	0,6	IViR
<i>Onderzoekers in Opleiding (AiO's) en (sn)AiO'S</i>		
Mw. Mr. N. Helberger	1,0	IViR
Mr. T. McGonagle	1,0	IViR
Mr. drs. W.A.M. Steenbruggen	0,6	IViR
Mw. Mr. C.M. Sent	1,0	IViR

---

² Mr. L.F. Asscher is voor 0,2 fte aangesteld op de 1^e geldstroom en voor 0,2 op de 2^e geldstroom.

³ Mw. mr. M.M.M. van Eechoud is voor 0,7 aangesteld op de 1^e geldstroom en voor 0,3 fte op de 2^e geldstroom.

⁴ Mw. mr. L. Guibault is voor 0,6 fte aangesteld op de 1^e geldstroom en voor 0,4 fte op de 2^e en/of 3^e geldstroom.

⁵ Staatsrecht = vakgroep Staatsrecht. De omvang van de aanstelling van de medewerkers Staatsrecht beslaat alleen de onderzoekstijd bij het Instituut.

⁶ Prof. mr. G.A.I. Schuijt heeft vanaf 1 september 2003 een 0 fte aanstelling en is vanaf juni met pensioen.

Projectonderzoekers

Mr. dr. S.J.R. Bostyn ¹	0,1	IViR
Mw. mr. C. van Boxtel ²	0,5	IViR
Mr. O.L. van Daalen ⁹	0,8	IViR
Mr. A.H. Ekker	1,0	IViR
Ir. J.C. Fischer ¹⁰	0,6	IViR
Mr. S.M. van Geffen	0,8	IViR
Mw. mr. S. Gorini	0,8	IViR
Mw. mr. M.M. Groenenboom ¹¹	0,2	IViR
H.W.J. Lambers ¹²	1,0	IViR
Mw. mr. N. Sitompoel	1,0	IViR

Medewerkers Documentatiecentrum

Mw. drs. E. Caneda Cabrera	1,0	IViR
Mw. R.M. van der Waal	0,6	IViR

Assistentie Management

Mw. B.E.M. van Aubel ¹³	0,5	IViR
Mw. A.G.J.M. Dobbelsesteen	1,0	IViR
Mw. M. Truijens ¹⁴	0,4	IViR

Redactiesecretariaat Mediaforum/AMI

Mw. mr. C.J. Flentrop	0,4	IViR
-----------------------	-----	------

---

¹ Mr. dr. S.J.R. Bostyn is vanaf 1 februari in dienst.

² Mw. mr. C. van Boxtel is vanaf 1 november in dienst.

⁹ Mr. O.L. van Daalen is per 1 februari uit dienst.

¹⁰ Ir. J.C. Fischer is vanaf 1 december in dienst.

¹¹ Mw. mr. M.M.M. Groenenboom vanaf 1 januari in dienst.

¹² Mr. L. Lambers is per 1 november uit dienst.

¹³ Mw. B.E.M. van Aubel is vanaf maart met ziekteverlof.

¹⁴ Mw. M. Truijens is vanaf juni in dienst.

Gastonderzoekers

Mw. mr. A.T. Ottow	0,0	Houthoff Buruma
Mr. E.R. Vollebregt	0,0	Clifford Chance
Mw. mr. M. Ashidate	0,0	Tohoku University (Japan)

Fellows

Mw. mr. B.M. Vroom-Cramer	0,0	Rechtbank Amsterdam
Mr. W.F. Korthals Altes ¹⁵	0,0	Ministerie van Justitie

Honorary Professor

Mw. prof. P. Samuelson	0,0	University of California, Berkeley (US)
------------------------	-----	---

---

¹⁵ Mr. W.F. Korthals Altes is per 1 januari benoemd tot fellow.

3 ONDERZOEKSCULTUUR AAN HET INSTITUUT

3.1 Beleid jonge onderzoekers

Binnen het Instituut is een mix tot stand gebracht tussen eerste geldstroomonderzoek (wetenschappelijke staf en AIO's), tweede geldstroomonderzoek dat resulteert in dissertaties, en projectonderzoek uitmondend in wetenschappelijke publicaties. Daardoor is de gewenste flexibiliteit bereikt om veelbelovende jonge afgestudeerden voor korte of langere tijd aan het Instituut te binden. De combinatie projectonderzoekenpromovendus heeft in enkele gevallen al geleid tot wat wel 'snaio' (snelle aio) wordt genoemd. Na een introductietijd als projectonderzoeker wordt de onderzoeker aangesteld op een Aio-plaats waarvoor het gewone vierjarig budget beschikbaar is voor de afronding van een promotieonderzoek in doorgaans de helft van die tijd.

3.2 Internationale onderzoekscultuur

Medewerkers zijn afkomstig uit Nederland, maar – op dit moment – ook uit Duitsland, Oostenrijk, Italië, Canada, Spanje, Ierland en België. Daarnaast verblijven buitenlandse onderzoekers vaak voor korte of lange tijd aan het Instituut om een artikel of een dissertatie voor te bereiden. Samenwerking met buitenlandse instituten en activiteiten voor internationale wetenschappelijke verenigingen, bevorderen een internationaal onderzoeksklimaat en netwerk dat voortdurend vruchten afwerpt in de vorm van internationale bekendheid en publicaties in buitenlandse bronnen.

3.3 Behoud wetenschappelijke integriteit

Het derde geldstroomonderzoek wordt hoofdzakelijk verricht in opdracht van publieke instellingen (ministeries, Raad voor Cultuur, Europese Commissie, Raad van Europa e.d.) en uitgevoerd op basis van dezelfde kwaliteitscriteria als eerste en tweede geldstroomonderzoek. Het Instituut verricht slechts onderzoek in opdracht van derden dat qua inhoud en diepgang past binnen het onderzoeksprogramma van het Instituut. Onderzoek dat in opdracht van derden is verricht, wordt steeds onder verantwoordelijkheid van het Instituut gepubliceerd.

3.4 Documentatie- en onderzoeksondersteuning

Het IViR beschikt over een Documentatiecentrum (DC), dat ten behoeve van het onderzoek wetenschappelijke informatie selecteert, verwerft, ontsluit en beschikbaar stelt aan IViR-onderzoekers. Het Documentatiecentrum is

toegankelijk voor studenten en derden. Het is uniek door zijn collectie buitenlandse tijdschriften en grijze literatuur op het terrein van het informatierecht. Daarnaast verzorgt het Documentatiecentrum een regelmatige nieuwsvoorziening op de website www.ivir.nl, die onder meer toegang geeft tot de informatierechtcatalogus. Op de website is verder informatie te vinden over het Instituut en zijn medewerkers, en worden de onderzoeksresultaten zoveel mogelijk full-text beschikbaar gesteld. Ook worden er actuele dossiers bijgehouden. De internetactiviteiten van het IViR worden gesponsord door internetprovider XS4all

Het Documentatiecentrum is een specialistische voorziening met een aanvullende functie ten opzichte van de bibliothecaire voorzieningen van de Universiteitsbibliotheek en de Algemene Juridische Bibliotheek van de UvA. Het Documentatiecentrum is ook voor de studenten die onderwijs aan het Instituut volgen of die hun afstudeerscriptie wijden aan een informatierechtelijk onderwerp een belangrijke bron van kennis, waarvan frequent gebruik wordt gemaakt.

De ruimte waarin het Documentatiecentrum is gevestigd fungeert als locatie voor de maandelijkse 'leestafel-lunches', waarop de medewerkers buitenlandse literatuur bespreken, en voor de maandelijkse 'spreektafels': studiebijeenkomsten waarop gastsprekers uit binnen- en buitenland voordrachten houden over informatierechtelijke onderwerpen. Ook vinden de workshops die het IViR regelmatig organiseert in het kader van lopend onderzoek meestal plaats in het Documentatiecentrum.

3.5 Studiebijeenkomsten

Het Instituut organiseerde in 2004 een aantal studiebijeenkomsten voor de eigen medewerkers en voor belangstellenden van buiten het Instituut, de zogeheten 'Spreektafels'. Inleidingen werden gehouden door eigen medewerkers en door binnen- en buitenlandse deskundigen. In het verslagjaar vonden onderstaande studiebijeenkomsten plaats:

- 23 januari: Sven Bostyn (Instituut voor Informatierecht/Lloyens Loeff)
Living in an (Im)Material World: Bioinformatics and Intellectual Property
- 26 maart: Joel Reidenberg (Fordham University)
States and Internet Enforcement
- 28 mei: Mark Bovens (Utrechtse school voor Bestuurs- en Organisatiewetenschap)

De digitale republiek – Democratie en rechtsstaat in de Informatiemaatschappij

- 11 juni: Siva Vaidhyanathan (New York University)
The Anarchist in the Library: Freedom, Control, and Threats to Cultural Democracy
- 25 juni: Ian Kerr (Universiteit van Ottawa)
Automation and Electronic Commerce: How Turing's Fast Friends are Under-Mining Consumer Privacy
- 27 augustus: Ot van Daalen (De Brauw Blackstone Westbroek, eerder verbonden aan het IViR)
Open Source licenties: geschiedenis, ideologie, en de belangrijkste voorbeelden
- 24 september: Meindert Feddema (Universiteit van Amsterdam)
Uitingsvrijheid: een fundamenteel mensenrecht of voorwaarde voor een liberale democratie?
- 26 november: Kevin Boyle (Essex University)
Freedom of expression, freedom of religion and democracy
- 17 december: Han Somsen (Universiteit van Amsterdam)
De verhouding tussen biotechnologie en recht

3.6 Workshops, congressen en symposia

Op 18 juni vond in Amsterdam de lancering plaats van de Nederlandse *Creative Commons Licenties*. In samenwerking met De Waag Society en Nederland Kennisland ontwikkelde het IViR een aantal standaardlicentiemodellen die het voor auteurs gemakkelijk maken hun werken om niet online aan het publiek beschikbaar te stellen; zie <http://www.creativecommons.nl>. De officiële ingebruikstelling van de licenties werd verricht door Prof. Lawrence Lessig van Stanford University, een van de initiatiefnemers van Creative Commons in de V.S.

Eveneens vond op 18 juni een symposium plaats in de Oudemanhuispoort, georganiseerd door het IViR, over *Freedom of Information: new focuses, new challenges*. Gastsprekers waren David Goldberg (Oxford University) en Toby Mendel (Head of Law Programme ARTICLE 19 - Global Campaign for Free Expression).

Op 19 juni organiseerde het IViR in samenwerking met het European Audiovisual Observatory een rondetafelbijeenkomst over *The changing hues of political expression in the media*.

Op 1 en 2 juli vond er een dubbelsymposium (georganiseerd door het IViR i.s.m. met het Centrum voor Recht, Bestuur en Informatisering van de Universiteit van Tilburg) in Amsterdam plaats over *The Commodification of Information* (over de afkalving van het publieke domein) resp. *Code as Code* (over informatietechnologie als substituum voor regulering). Aan het symposium werd deelgenomen door een keur van gerenommeerde rechtsgeleerden uit de gehele wereld.

Op 13 juni ging prof. mr. G.A.I. Schuijt met pensioen. Ter gelegenheid hiervan organiseerde het IViR op 3 september een afscheidssymposium over *Werkers van het woord. Over de positie van de journalist in concernverband*.

Op 4 en 5 september organiseerde het IViR i.s.m. het NRCCL (Norwegian Research Center for Computers and Law) en de Radboud Universiteit Nijmegen het Columbanus/Wittem-symposium *Towards a European Copyright Code: Defining the work of authorship*. De Columbanus-symposia worden jaarlijks (beurteilungen in Nederland en Noorwegen) in samenwerking met het NRCCL georganiseerd, telkens over een actueel onderwerp op het terrein van de intellectuele eigendom.

Op 24 september organiseerde het IViR i.s.m. XS4ALL een workshop over *Verkeersgegevens*.

3.7 Nationale samenwerkingsverbanden

3.7.1 ITeR

Het onderzoeksprogramma van het Instituut past goed in het Nationaal Programma Informatietechnologie en Recht (ITeR). Het Instituut heeft in het verslagjaar opnieuw een forse bijdrage aan ITeR geleverd. Ook dit jaar is weer een belangrijk deel van de onderzoekstijd uit de eerste geldstroom ingezet voor de begeleiding en structurering van deze bijdragen.

3.7.2 CRBI

Het Centrum voor Recht, Bestuur en Informatisering (CRBI) van de Universiteit van Tilburg en het Instituut werken vanaf juni 2001 structureel samen. De twee instituten beogen met de samenwerking het wetenschappelijk onderzoek en

onderwijs op het terrein van informatierecht en computerrecht te versterken en uit te breiden.

3.7.3 Wetenschappelijke verenigingen en tijdschriftredacties

Medewerkers van het Instituut zijn (bestuurs)lid of medewerker van de volgende nationale wetenschappelijke verenigingen en tijdschriftredacties:

Nederlandse Jurisprudentie

Ars Aequi. Juridisch Studentenblad

Computerrecht. Tijdschrift voor Informatica, Telecommunicatie en Recht

IER. Tijdschrift voor Intellectuele Eigendom en Reclamerecht

AMI. Tijdschrift voor Auteurs-, Media- en Informatierecht

Mediaforum. Tijdschrift voor Media- en Communicatierecht

Vereniging voor Auteursrecht

Vereniging voor Intellectuele Eigendom

Vereniging voor Mededingingsrecht

Vereniging voor Media- en Communicatierecht

3.8 Internationale samenwerkingsverbanden

3.8.1 European Audiovisual Observatory

Sinds 1994 is het IViR een officiële partner van het *European Audiovisual Observatory* van de Raad van Europa in Straatsburg. Op grond van het met het Observatory afgesloten *partnership agreement* is het Instituut onder meer verantwoordelijk voor het leveren van bijdragen aan *IRIS*, de maandelijkse nieuwsbrief van het Observatory. Deze bijdragen betreffen relevante juridische ontwikkelingen op het gebied van de audiovisuele media in de landen van de Raad van Europa en de Europese Unie. De bijdragen uit West-Europa worden geleverd door medewerkers van het Instituut en door correspondenten uit het netwerk dat het Instituut heeft opgebouwd. Daarnaast worden in samenwerking met het Observatory regelmatig workshops georganiseerd.

3.8.2 Buitenlandse Universiteiten

Met de onderstaande buitenlandse universitaire instituten bestaan personele banden en wordt op ad hoc basis samengewerkt aan onderzoeksprojecten.

Institut für Informationsrecht van de Universität Karlsruhe: de Directeur: Prof. Dr. Thomas Dreier was samen met Hugenholtz de promotor van Dr. M. Senftleben. Verder werkt Hugenholtz samen met Dreier aan een *Concise Commentary on European Copyright Law* (te verschijnen in 2006).

Norwegian Research Centre for Computers and Law (NRCCL): IViR en NRCCL organiseren jaarlijks een 'Columbanus Symposium' over een actueel onderwerp op het terrein van IE en ICT.

Max-Planck Institute for Intellectual Property, Competition and Tax Law: met een aantal medewerkers van het Max-Planck Instituut bestaan nauwe werkcontacten. Hugenholtz heeft zitting in de Fachbeirat (Wetenschappelijke raad van toezicht) van het MPI.

Institute of European Media Law (EMR): het IViR werkt samen met dit Instituut aan rapporten voor de Europese Commissie en aan een handboek over het Europese recht met betrekking tot audio-visuele media.

University of Haifa School of Law: Prof. Niva Elkin Koren en Prof. Eli Salzberger van de Haifa School of Law werken samen aan een ITeR-studie over the law & economics of intellectual property. Beiden zijn regelmatig te gast op het IViR.

University of California at Berkeley: Prof. Pamela Samuelson van de University of California is honorair hoogleraar bij de UvA.. Met deze Universiteit bestaan veel contacten en uitwisseling van onderzoekers.

Katholieke Universiteit Leuven, Centrum voor Recht en Informatica: gezamenlijke publicaties, met name op het terrein van overheidsinformatie.

Hugenholtz is adjunct Professor of Law aan de Monash University te Melbourne Australië.

3.8.3 Internationale wetenschappelijke verenigingen en redacties van internationale publicaties en tijdschriften

Hugenholtz is Editor in Chief van de International Board of Editors van de Information Law Series, uitgegeven door Kluwer Law International. Guibault is correspondent voor *Computer Law Review International* (Duitsland) en redacteur en nationaal rapporteur – Trento Project Common Core of European Private Law (Boundaries of Intellectual Property). McGonagle is lid van de redactie van IRIS. Legal Observations of the European Audiovisuel Observatory. Kabel is lid van het Comité Scientifique de Ligue Internationale du Droit de la Concurrence (LIDC). Hugenholtz is Voorzitter van de Intellectual Property Task Force van de Legal Advisory Board van de Europese Commissie. Helberger is lid van de redactie van de INDICARE Monitor en evenals Gorini correspondent van IRIS. Bostyn is lid van het Legal Committee en van het Steering Committee of Transbig, een door de EC gefinancierd internationaal

borstkanker onderzoeksproject; hij is voorts lid van de High Level Group 3% BNP wetenschappelijk onderzoek (uitvoering Lissabon agenda) opgericht door de Belgische federale minister voor Economie en Wetenschapsbeleid.

3.9 Academische reputatie

Het Instituut staat nationaal en internationaal bekend als toonaangevend voor het onderzoek op het terrein van het informatierecht. Dat blijkt onder meer uit bovengenoemde nationale en internationale contacten, uit de frequentie waarmee de website van het Instituut wordt geraadpleegd en uit de mate waarin medewerkers van het Instituut worden gevraagd om bijdragen te leveren aan nationale en internationale publicaties en symposia (zie daartoe het overzicht van wetenschappelijke activiteiten per medewerker, opgenomen in paragraaf 7.9).

4 MAATSCHAPPELIJKE ACTIVITEITEN

Medewerkers van het Instituut nemen intensief deel aan het maatschappelijk debat dat in de media wordt gevoerd over de onderwerpen van hun vakgebied. Zij zijn veel gevraagd in kranten-, radio- en televisie interviews en publiceren zelf in kwaliteitskranten en andere niet-juridische media. Verder vervullen zij functies op maatschappelijke terreinen zoals de politiek, rechterlijke macht, geschillencommissies en andere toezichthoudende instanties, museale adviescommissies, hoger onderwijs en het theater. Men zie voor een volledige opsomming paragraaf 7.9 van dit verslag.

5 BEDRIJFSVOERING

De taken op het terrein van Onderzoek, Onderwijs en Management zijn als volgt verdeeld.

Algemene leiding, voorzitter directie-overleg, onderzoeksbeleid, vertegenwoordiging in facultaire en universitaire gremia, externe en internationale relaties: Hugenholtz (Directeur), voor wat betreft relationele aspecten naar buiten toe en externe relaties bijgestaan door Asscher en in het algemeen door Dobbelsteen (assistent-manager)

Wetenschappelijke ondersteuning: Dommering

Wetenschappelijke verslaglegging: Kabel

Onderwijs: Kabel, bijgestaan door

- Voor Bachelor en Master: Mom
- Voor Pao algemeen: Guibault
- Voor Pao telecommunicatie: Van Eijk
- Voor algemene ondersteuning: Truijens

Financiën en automatisering: Van Eijk

Documentatiecentrum en website, afwikkeling ITeR, signalering subsidies en tweede/derde geldstroom en personeelszaken: Van Eechoud

European Audiovisual Observatory: Helberger

Huisvesting: Dobbelsteen (assistent-manager)

6 BEOORDELING WETENSCHAPPELIJKE ADVIESRAAD

De Wetenschappelijke Adviesraad van het IViR bestaat uit de volgende leden:

Prof. dr. J.C. Arnbak	-	OPTA
Mw. mr. I. Brakman	-	Commissariaat voor de Media
Drs. M. Daamen	-	Stadsschouwburg Amsterdam
Ir. P.P. 't Hoen	-	ICT-Forum
Prof. dr. ir. E. Huizer	-	NOB
Mr. P.J. Hustinx	-	Voorzitter van de Europese Artikel 29 Werkgroep
Dr. B. Knapen	-	PCM Uitgevers
Drs. L. Lichtenberg	-	Bedrijfsfonds voor de Pers
Prof. mr. J.A. Peters	-	Universiteit van Amsterdam
Mr. W. Wanrooij	-	BUMA
Mw. drs. M.M. van Zuijlen	-	Deloitte & Touche, Human Capital Group

De Raad fungeert als een kritisch klankbord en doet suggesties voor het onderzoeksprogramma. Zij komt eenmaal per jaar bijeen, doorgaans naar aanleiding van het jaarverslag. Het oordeel van de Raad in de bijeenkomst van 18 april 2005 over het concept-jaarverslag 2004 luidde als volgt.

De Raad zag een sterke positie van het Instituut op de terreinen auteursrecht en media- en telecommunicatierecht. De techniek-onafhankelijke benadering in het programma draagt daar in de ogen van de Raad aanzienlijk toe bij. Een herformulering van de indeling van het onderzoekprogramma achtte zij echter niet raadzaam, omdat het programma anders te abstract zou worden en de wervingskracht en de mogelijkheden van externe beoordeling in gevaar zou kunnen komen. Wel pleitte zij, gelet op de maatschappelijke ontwikkelingen terzake, voor een samenvoeging van de onderdelen media- en telecommunicatierecht. De Raad beval een verdergaande profilering van ambities aan in de vorm van speerpunten per onderdeel. Zij zag een sterke internationalisering in het onderzoek van het Instituut, zowel bij de samenstelling van het personeel als bij de keuze van de onderzoeksonderwerpen en meende dat die dan ook beter over het voetlicht moest worden gebracht. Zij pleitte tenslotte voor meer onderzoek op het terrein van onder meer mediaconcentratie, informatievrijheid en kennisbevordering voor nationale rechters op het terrein van besluiten van toezichthouders op media en telecommunicatie, bijvoorbeeld door internationaal geannoteerde nationale uitspraken.

7 ONDERZOEKSPROGRAMMA

De hierboven onder paragraaf 1.3 geschetste trends en ontwikkelingen manifesteren zich in alle deelterreinen van het informatierecht. Het onderzoeksprogramma van het IViR bestaat uit een zevental (hoofdzakelijk positiefrechtelijk) gedefinieerde onderdelen, die elkaar ten dele overlappen. Binnen alle deelterreinen zijn nieuwe, veelal door de digitalisering ingegeven ontwikkelingen aan te wijzen waarop het onderzoek zich concentreert, zonder het ‘analoge’ informatierecht uit het oog te verliezen.

7.1 Algemene theorievorming

7.1.1 Algemeen

De convergentie tussen informatiediensten, -dragers en -infrastructuren heeft ingrijpende gevolgen voor het informatierecht in zijn volle breedte. Traditionele, op de aard van het medium of de techniek georiënteerde onderscheidingen tussen de deelgebieden van het informatierecht vallen weg of vervagen, en vragen om nieuwe rechtstheoretische afbakening.

In de theorie van het informatierecht krijgt verder een centrale plaats de inrichting van nieuwe informatietransacties. Zowel de theorieën over de klassieke grondrechten als die over intellectuele eigendomsrechten gaan uit van de communicatiepatronen ‘conversatie’ (van individu naar individu) en ‘allocutie’(van centraal punt naar homogeen publiek); begrippen als ‘openbaarmaking’ en ‘openbare communicatie’ zijn hierop gebaseerd. Ook gaan ze uit van een tweedeling tussen immateriële openbaarmaking en distributie van informatie op tastbare dragers; deze tweedeling lijkt echter achterhaald. Een andere omwenteling is dat de informatierelaties die werden beheerst door in publiek recht verankerde regels, waarin waarden als eigendom, vrijheid en privacy werden beschermd, in toenemende mate worden geregeld in contractuele verhoudingen.

De algemene theorie van het informatierecht houdt zich in de eerste plaats bezig met de institutionele organisatie van het informatievoorzieningsproces. Onderzocht wordt hoe klassieke functies, zoals productie en distributie van informatie in nieuwe communicatiestructuren (zoals het internet), een andere plaats vinden. Daarnaast wordt de rol van nieuwe functies onderzocht, zoals de zoek- en ordeningsfuncties in omvangrijke databestanden. Voorts wordt gekeken welke gevolgen dit heeft voor de commerciële organisatie van de informatiemarkt en de rol die de overheid daarin moet spelen. Tenslotte zal dit in alle gebieden moeten leiden tot een herijking van het begrippenapparaat.

In de navolgende paragrafen wordt het onderzoeksveld nog onderverdeeld in de ‘oude’ gebieden, hetgeen bij het historisch gevormde positieve recht dat object van studie vormt onvermijdelijk is. Het speerpunt van het onderzoek in de algemene theorievorming voor de komende jaren is de grensoverschrijdende begripsvorming, waarin de positiefrechtelijke deelgebieden steeds meer worden losgelaten.

7.1.2 Speerpunten

De ontwikkeling van nieuwe, het positieve recht overstijgende begrippen met betrekking tot toegang, controle en exclusiviteit van informatie, en met betrekking tot de organisatie van informatievoorzieningsprocessen.

7.1.3 Lopend en in 2004 afgerond onderzoek

Eerste geldstroom

- *De onbevangenheid van telecommunicatie in het digitale tijdperk*

Projectleiders: Dommering en Nieuwenhuis

AIO onderzoeker: Steenbruggen

Einddatum: eind 2005

- *Conditional Access to Information*

Projectleiders: Dommering en Van Eijk

AIO: Helberger

Einddatum: 10 juni 2005 (promotie)

- *Inleiding Informatierecht*

Projectleider: Mom

Onderzoekers: Asscher, Van Eijk, Hugenholtz en Kabel

Einddatum: begin 2006

- *Revisie Handboek Informatierecht 2000*

Onderzoeker: Dommering

Einddatum: eind 2006.

Tweede geldstroom

De financiering van onderzoek op dit terrein geschiedt verder voornamelijk door inkomsten uit de tweede geldstroom in het kader van het door NWO gefinancierde programma Nationaal Programma Informatietechnologie en Recht (ITeR). Het gaat daarbij om de volgende projecten:

- *Code as Code*

Projectleider: Dommering

Uitvoering: Asscher, Helberger, Fischer en Lambers

Deadline: zomer 2005

- *Commodificering van Informatie*

Projectleider: Hugenholtz

Uitvoering: Guibault en Van Eechoud

Deadline: zomer 2005

- *Regulering van communicatienetwerken*

Projectleider: Dommering en. Theeuwes (Faculteit der Economische Wetenschappen en Econometrie)

Phd Onderzoeker: Van Geffen

Deadline: begin 2006

- *Netwerkvormend onderzoek*

Projectleider: Dommering

Onderzoeker: Konert

Deadline: eind 2006

7.1.4 Belangrijkste resultaten

Als belangrijkste resultaten kunnen worden genoemd: Dommering's artikelen over Overheid tussen markt en omroep en Lessen uit de geschiedenis van het auteursrecht. Het eerste is het begin van een reeks studies naar de rol van de overheid in de nieuwe multimediale omgeving (is publieke omroep nog het antwoord, en zo ja welke publieke omroep?), gevolgd door publicaties dit jaar. Het tweede onderzoekt de historische grondslagen van het auteursrecht, en met name de allocatie van rechten. Helberger's rapport over technical bottlenecks en Nieuwenhuis' artikel over godsdienstvrijheid leveren eveneens een belangrijke bijdrage aan de algemene theorievorming. Helberger's promotieonderzoek tenslotte bestudeert de regulering van voorwaardelijke toegang in het Europees mededingings-, media- en telecommunicatierecht. Hoewel de studie elektronische toegang betreffende digitale omroep bespreekt, zouden de bevindingen nuttig en inspirerend kunnen zijn voor de discussie van vergelijkbare problemen in andere sectoren, zoals de online sector en Digital Rights Management, dat elektronische oplossingen biedt voor bescherming van exclusieve rechten.

7.2 Informatievrijheid

7.2.1 Algemeen

De klassieke waarden van de vrijheid van meningsuiting in relatie tot andere vrijheden (godsdienstvrijheid en privacy) blijven hoog op de onderzoeksagenda staan. Europa zal de komende decennia mede ten gevolge van grote migratiebewegingen een hernieuwde confrontatie tussen culturen en levensovertuigingen doormaken. De vanzelfsprekendheid van nationale grensoverschrijding van informatiestromen en de verdere internationalisering van rechtsbetrekkingen versterken dit proces. Het grondrecht van de vrijheid van meningsuiting zal daarbij opnieuw op de proef worden gesteld.

De individualisering van communicatiepatronen en het daardoor uiteenvallen van het publiek noopt tot het opnieuw doordenken van begrippen als openbaarheid, openbaarmaking, publiek, recht op toegang, ontvangstvrijheid, etc. De onafhankelijkheid van overheids- en commerciële macht blijft hiernaast een onderzoeksthema. Speerpunt voor de komende jaren is het onderzoek naar de juridische vrijheid van het openbare debat in de nieuwe elektronische en culturele omgeving.

Openbaarheid van bestuur en openbare toegankelijkheid van informatie vormen een breed onderzoeksthema dat aan belang wint in een samenleving die gekenmerkt wordt door commodificering van informatie. Hiermee wordt bedoeld dat feiten en (half) bewerkte data in toenemende mate van het publiek domein worden uitgesloten. Dit is een nieuw grensoverschrijdend thema, dat al zo ver is ontwikkeld dat het hierna afzonderlijk als nieuw gebied wordt beschreven.

Onder positieve verplichtingen wordt verstaan dat op de overheid verplichtingen rusten om de verwerkelijking van de met grondrechten beoogde doelen te bevorderen. Vooral onder invloed van Europese normen heeft de nationale overheid steeds meer taken op dit gebied gekregen. In de sfeer van het recht van vrije meningsuiting vonden deze plichten van oudsher hun verankering in de regulering van de omroep en in openbaarheidswetgeving. Door de geschetste convergentieprocessen vervagen die aanknopingspunten. Dat betekent dat het onderzoek erop gericht moet zijn om terzake een nieuwe rol van de overheid te formuleren. Dit is een belangrijk speerpunt in het onderzoek voor de komende jaren.

De botsing tussen privacy en openbaarheid in een steeds meer door elektronische media gedreven samenleving en de toenemende roep om publieke verantwoording van personen werkzaam in publieke of commerciële functies dwingen tot verdere uitdieping van de relatie tussen privé-leven en openbare communicatie over personen en instellingen.

Door de opmars van het internet is sprake van een toenemende individualisering van het media- en informatiegebruik. Deze geleidelijke verschuiving naar een vraag-georiënteerd gebruik maakt dat de bestaande concepten van mediaregulering niet meer goed passen. Bovendien ontstaan nieuwe mediafuncties op het niveau van zoeken en selecteren van informatie die nieuwe vragen oproepen met betrekking tot de bescherming van objectiviteit en onafhankelijkheid. Nieuwe partijen die voorheen tot de telecommunicatie- of andere distributiesectoren behoren betreden dit nieuwe speelveld.

Het niet meer aan een staatsterritoir gebonden elektronische informatieaanbod en -gebruik voegt een nieuwe dimensie toe aan het onderzoek naar internationale regulering van informatiestromen.

7.2.2 Speerpunten

Het openbaar debat in de nieuwe elektronische en culturele omgeving, een niet mediagebonden informatiebeleid van de overheid, nieuwe intermediairs in het informatievoorzieningsbeleid.

7.2.3 Lopend en in 2004 afgerond onderzoek

Eerste geldstroom

- *The underexplored nexus between Freedom of expression and minority rights*

Projectleider: Dommering, Van Eijk en G. Gilbert (University of Essex)

AIO: McGonagle

Deadline: eind 2006

- Annotatie NJ van uitspraken van EHRM in artikel 10 EVRM zaken (lopend)

Tweede geldstroom

- *Anonimiteit en uitingsvrijheid*

Projectleiders: Dommering en Kabel

PhD onderzoeker: Ekker

Deadline: begin 2006

7.2.4 Belangrijkste resultaten

Met een symposium over de positie van de journalist in concernverband werd afscheid genomen van Gerard Schuijt die sinds de oprichting aan het IViR verbonden is geweest. Schuijt publiceerde 'Laat de klok maar luiden. En andere korte stukken over vrijheid van meningsuiting' en de tekst van zijn afscheidscollege als bijzonder hoogleraar mediarecht aan de Universiteit Leiden ('Inzoomen op de Eikenhorst. Over maken en openbaar maken'). Overigens speelt het onderwerp van dit deelterrein een belangrijke rol op alle andere deelterreinen.

7.3 Bescherming van de persoonlijke levenssfeer

7.3.1 Algemeen

In een samenleving van sturing en controle zijn het recht op privacy en het communicatiegeheim (als onderdeel van de privacy) sleutelbegrippen geworden. De combinatie van het kantelende perspectief van horizontalisering van gezagsverhoudingen en individualisering van communicatiepatronen, maakt de handhaafbaarheid van de grondrechtelijk beschermde privacy problematisch. Verplaatsing van het staatsbelang van bescherming van het staatsterritoir naar bescherming van burgers en instellingen tegen individueel of in groepsverband internationaal opererende criminaliteit, zet het grondrecht onder druk. De voortschrijdende techniek van individuele sturing en controle is een andere factor van betekenis. Een en ander maakt dat het onderzoek naar grenzen en mogelijkheden van grondrechtelijke bescherming van privacy een speerpunt is geworden.

Opslag en verwerking van persoonsgegevens en de effectiviteit van juridische controle op deze activiteiten is een ander centraal aandachtspunt. De interactiviteit tussen consument en burger enerzijds en bedrijven en overheid anderzijds levert belangrijke economische en democratische voordelen op. Het evenwicht tussen noodzakelijke verwerking van persoonsgegevens en bescherming van de persoonlijke levenssfeer is echter uiterst moeizaam in stand te houden, als gevolg van toenemende individualisering in de commerciële sfeer, de toenemende noodzaak van centrale verwerking van gegevens voor wetenschappelijk onderzoek, voor bestuursdoeleinden en voor handhaving van strafrechtelijke regels en van exploitatierechten. Met name op dat laatste terrein springt de positie van intermediairs als aanknopingspunt voor handhaving in het oog. De behoefte aan verwerking van persoonsgegevens ten behoeve van commerciële en bestuursdoeleinden wordt zowel door de consument en de burger zelf als door bedrijfsleven en overheid als gewenst beschouwd ten einde aan de individuele wensen tegemoet te kunnen komen. Transparantie over de verwerking van persoonsgegevens bestaat echter nauwelijks, ondanks de rechten die de consument in dit opzicht toebedeeld heeft gekregen. Noodzaak en omvang van informatieplichten op dit terrein dienen nader te worden onderzocht.

Als gevolg van stroomlijning van bestuursdiensten en van bestrijding van terrorisme en andere vormen van criminaliteit, worden persoonsgegevens steeds meer op centraal niveau verwerkt en worden van intermediairs opsporingsdiensten gevegd. Bestuurs- en strafrechtelijke waarborgen voor de

burger worden in dit opzicht van minder belang geacht. Onderzocht dient te worden wat de klassieke rechtstatelijke waarborgen voor betekenis dienen te hebben tegenover de noodzaak van sturing en controle in de informatiesamenleving.

De algemene regulering van de bescherming van persoonsgegevens waarvoor op Europees en nationaal niveau is gekozen, blijkt enerzijds te lijden aan overregulering en is anderzijds een instrument om op gemakkelijke wijze in uitzonderingen op de bescherming te voorzien. De kern van de bescherming van de persoonlijke levenssfeer dient gewaarborgd te worden en overregulering dient als zodanig te worden herkend. De functie van techniek als middel tot regulering en bescherming moet op zijn proportionaliteit worden onderzocht.

Er is nog nauwelijks een volledig zicht op de internationale stroom van persoonsgegevens. Het verschillend gewicht dat aan bescherming van persoonsgegevens in verschillende delen van de wereld wordt toegekend, maakt een gelijkwaardige bescherming van persoonsgegevens tot een heikele zaak, ook in de uitgebreide Europese Unie.

7.3.2 Speerpunten

Bescherming van privacy in een door techniek en controle gedreven samenleving, effectiviteit van beschermingsniveaus, effectiviteit van de regulering van gebruik en exploitatie van persoonsgegevens, internationaal verkeer van persoonsgegevens, privacy als verbindend element in alle informatietransacties.

7.3.3 Lopend en in 2004 afgerond onderzoek

Externe promotie

- *Tussen privacy en wetenschapsvrijheid. Regulering van gegevensverwerking voor medisch-wetenschappelijk onderzoek*

Projectleider: Dommering

Onderzoeker: Ploem

Einddatum: 3 december 2004 (promotie)

Eerste geldstroom

- Annotatie NJ uitspraken EHRM over artikel 8 EVRM (lopend)

Onderzoeker: Dommering

Tweede geldstroom

- *Traffic data and privacy on the internet*

Projectleider: Dommering

Onderzoeker: Fischer
Einddatum: eind 2006

Derde Geldstroom

Opdrachtgever: Sybari Software Inc

- *The Regulation of Spam under the Directive on Privacy and Electronic Communications*

Projectleider en uitvoerder: Asscher
Afgerond en gepubliceerd medio 2004

7.3.4 Belangrijkste resultaten

Het proefschrift van Ploem maakt privacyregelgeving op het terrein van (medisch-) wetenschappelijk onderzoek en statistiek inzichtelijk en systematisch toegankelijk en doet voorstellen tot verbetering en aanvulling van geldend recht op dit terrein. Tot de nieuwe vraagstukken die aandacht kregen behoort onder meer de spam-problematiek, waarnaar Asscher een onderzoek deed (Regulating Spam: Directive 2002/58 and beyond), dat veel internationale belangstelling genereerde.

7.4 Intellectuele eigendom

7.4.1 Algemeen

Het recht van de intellectuele eigendom vormt traditioneel de rechtsgrondslag voor eigendomsaanspraken op informatieproducten en -diensten. Het auteursrecht beschermt culturele uitingen, het octrooirecht technische vindingen, het modellenrecht industriële vormgeving, enzovoorts. Daarnaast beschermt het merkenrecht tekens ter aanduiding van producten en diensten. Kernvragen die zich op dit terrein voordoen betreffen het domein van de verschillende deelgebieden, de beschermingsomvang en de reikwijdte van de wettelijke beperkingen. Ook de onderlinge afbakening van de rechten van intellectuele eigendom (cumulatie of negatieve reflexwerking) en de relatie tot de vrijheid van mededinging en de 'vrijheid van nabootsing' zijn belangrijke deelthema's. Tenslotte is de vorming van nieuwe exclusieve rechten en hun relatie tot het gesloten systeem van intellectuele eigendomsrechten een aandachtspunt.

De omslag van industriële samenleving naar informatiemaatschappij, die zich sedert de jaren '80 van de vorige eeuw in hoog tempo voltrekt, is gepaard gegaan met een sterke proliferatie van rechten van intellectuele eigendom: bestaande rechten werden uitgebouwd (o.a. het octrooirecht), de beschermingsduur verlengd (m.n. het auteursrecht), nieuwe rechten (o.a. het databankenrecht) geïntroduceerd. Het behoud van een solide publiek domein

van informatie, mede gefundeerd op de informatievrijheid, is hierdoor een belangrijk aandachtspunt van onderzoek geworden. Daarbij richt de aandacht zich tevens op vormen van contractuele zelfregulering, zoals Open Source en Creative Commons.

Ook op internationaal niveau is het recht van intellectuele eigendom, vooral onder druk van de ontwikkelde landen, de afgelopen decennia aanzienlijk versterkt. Dit proces heeft zich binnen de Europese Unie onder de vigeur van de harmonisatie voltrokken, maar het is de vraag of de beoogde eenvormigheid van het recht van de intellectuele eigendom hierdoor daadwerkelijk is gerealiseerd. De vraag rijst tevens of er voor de ontwikkelingslanden geen bijzonder statuut in het internationale recht van intellectuele eigendom zou moeten komen. Meer in het algemeen is de plaats van de intellectuele eigendom in het internationale handelsrecht onderwerp van studie.

Tengevolge van de geschetste omslag van communicatiepatronen, die zich vooral op het internet manifesteert, voltrekt zich in de sfeer van de intellectuele eigendom gaandeweg een verschuiving naar contractuele relaties tussen auteurs, producenten, intermediairs en eindgebruikers. Deze contractuele autonomie staat mogelijk op gespannen voet met de gebruiksvrijheden die op de informatievrijheid en het privacyrecht zijn gebaseerd, en in het recht van intellectuele eigendom erkenning hebben gevonden. Tegelijkertijd geeft deze verschuiving een nieuwe dimensie aan de traditionele contractuele verhouding tussen auteur en exploitant/gebruiker (auteurscontractenrecht).

Verschuivingen in de waardeketen, waardoor traditionele actoren nieuwe rollen gaan vervullen en nieuwe intermediairs (zoals ISP's en aanbieders van portals en zoekmachines) zich aandienen, doen belangrijke vragen rijzen over de allocatie van rechten en op het punt van de civiele aansprakelijkheid. Ook het instituut van het collectieve rechtenbeheer en het bestaande stelsel van heffingen verdient hierdoor, mede in dit licht van de opmars van het Digital Rights Management (DRM), nadere studie. Maar DRM roept ook het scenario op van een wereld waarin informatiegebruikers met handen en voeten aan informatieproducenten zijn gebonden. Een onderzoeksvraag is in hoeverre hier voor het consumentenrecht een rol is weggelegd.

7.4.2 Speerpunten

Nieuwe internationale informatietransacties, de veranderende rol van intermediairs, allocatie van rechten, consistentie van het systeem van intellectuele eigendomsrechten, nieuwe omlijning van het publiek domein, consumentenbescherming in informatietransacties, auteurscontractenrecht.

7.4.3 Lopend en in 2004 afgerond onderzoek

Externe promotie

- *Copyright, Limitations and the Three-step test. An Analysis of the Three-Step Test in International and EC Copyright Law*

Projectleider: Hugenholtz

Onderzoeker: Senftleben

Einddatum: 17 februari 2004 (promotie)

Tweede geldstroom

- *Economics of Intellectual Property*

Projectleider: Hugenholtz

Onderzoekers: Elkin-Koren en Salzberger (University of Haifa)

Einddatum: zomer 2005

- *Samenloop van jurisdictie bij inbreuken op intellectuele eigendom op het Internet*

Projectleider: Hugenholtz

Onderzoeker: Van Eechoud

Afgerond: publicatie medio 2005

- *Open Source Licenties*

Projectleider: Hugenholtz

Onderzoekers: Guibault en Van Daalen

Afgerond: publicatie medio 2005

- *Informatielicenties. De UCITA en haar gevolgen voor Nederland*

Projectleider: Hugenholtz

Onderzoeker: Berghuis

Afgerond: publicatie medio 2005

Derde Geldstroom

- *De Koninklijke Bibliotheek en het Auteursrecht*

Opdrachtgever: Koninklijke Bibliotheek

Projectleider: Hugenholtz

Onderzoeker: Van Boxtel

Afgerond: publicatie medio 2005

- *Auteursrecht en contractenrecht*

Opdrachtgever: Ministerie van Justitie

Projectleider: Hugenholtz

Onderzoekers: Guibault en Hugenholtz

Afgerond: publicatie medio 2004

- *Creative Commons*

Opdrachtgever: Nederland Kennisland/DISC

Projectleider en uitvoerder: Hugenholtz

Afgerond en gepubliceerd: medio 2004

7.4.4 Belangrijkste resultaten

Auteursrecht en contractenrecht, het rapport van Hugenholtz en Guibault was onderwerp van een spraakmakend debat in 2004 over de slechte positie van de maker in contractuele verhoudingen met producenten van informatie. Het rapport doet voorstellen tot verbetering van die positie. De introductie van de Creative Commons, georganiseerd door Hugenholtz vormt de bekroning van theoretisch onderzoek, vertaald in een praktisch hanteerbaar instrument. De dissertatie van Senftleben over de betekenis van de drie stappen toets voor de beperkingen op het auteursrecht vormt al evenzeer een bijdrage aan een centraal onderzoeksonderwerp van het Instituut: de balans tussen bescherming van informatie en de informatievrijheid.

7.5 Commerciële communicatie

7.5.1 Algemeen

Commercialisering en individualisering zijn de trefwoorden op dit terrein. Scheiding tussen commerciële en redactionele informatiestromen lijkt in de media in mindere mate als ideaaltype te worden gezien, ook door andere dan commerciële informatieverschaffers, zoals overheidsinstanties en maatschappelijke groeperingen. Collectieve benadering van consumenten maakt plaats voor registratie van persoonsprofielen tot op het individuele niveau. Consumenten vertonen in grotere mate dan voorheen zelfstandig individueel zoekgedrag. De ontwikkelingen die zich niet alleen bij de audiovisuele media maar ook bij persmedia voordoen, zijn in verhevigde mate te herkennen op het internet. Het juridisch kader is voor het overgrote deel Europees van aard.

De dwarsverbanden tussen de productie van redactionele en van commerciële en andere vormen van beïnvloedende informatie vormen een speerpunt van het onderzoek. Het gaat daarbij om het gebrek aan kwaliteit van informatie als gevolg van verlies aan redactionele onafhankelijkheid en om de toename van de kwantiteit van commerciële informatie. Het lijkt erop dat de Europese regelgeving min of meer klakkeloos de trend naar meer mogelijkheden voor commercialisering van informatie volgt. Het klassieke fijnmazige omroepmodel dat evenwicht beoogt in de samenleving van redactie en commercie, vertoont scheuren, mede omdat het niet zomaar is over te planten naar de individuele communicatierelaties die het internet mogelijk maakt. Liberalisering van reclameregels is het gevolg en de vraag is hoe die liberalisering zich verhoudt met een andere trend: die van bescherming van de consument tegen oneerlijke handelspraktijken.

De hierboven gesignaleerde verschuivingen van allocutie naar conversatie en consultatie leiden tot minder duidelijke normen op het terrein van betrouwbaarheid van commerciële informatie. Dit is een tweede speerpunt in het onderzoek. Individuele communicatierelaties zijn nu eenmaal minder gemakkelijk te reguleren. Tegelijkertijd ontstaat het voor een interne markt noodzakelijke beeld van de goed geïnformeerde informatieconsument die zelfstandig afwegingen kan maken over de betrouwbaarheid van commerciële informatie. Die tegenstelling doet onder meer de vraag rijzen naar de juridische houdbaarheid van tal van paternalistisch te bestempelen reclameverboden op het terrein van geneesmiddelenvoorziening, snoep, alcohol, tabak, vrije beroepen. De feitelijke houdbaarheid van dat soort beperkingen staat, mede dankzij internet, natuurlijk al veel langer op de tocht.

Zelfregulering wordt meer en meer vervangen door wettelijke regelingen. Wat echter gemist wordt is een fundamentele discussie over de consistentie en coherentie van die regelgeving. Dit is een derde speerpunt in het onderzoek. In die discussie zou het moeten gaan om de vraag hoe noodzakelijk specifieke regelgeving is en op welke punten met algemene (horizontale) regelgeving kan worden volstaan. Voorts kan worden geconstateerd dat wat betreft horizontalisering en verticalisering van regels, ook zelf- en co-regulering vaak net zo een proliferatie van regels kent, als wetgeving. Met name op complexe, geliberaliseerde markten zoals de telecommunicatiemarkt en de energiemarkt moet worden nagedacht over de vraag welke juridische instrumenten op een coherente wijze kunnen worden ingezet om de informatielawine en de informatiekloof te reguleren.

Ook de Europese wetgeving op het terrein van commerciële informatie leent zich voor toetsing op consistentie en coherentie, met name op de vraag hoeveel vrijheid de lidstaten door de Europese wetgever en de Europese rechter wordt overgelaten. Dit aspect komt in de hiervoor geformuleerde speerpunten van het onderzoek aan bod. Het gebruik van duidelijke normatieve maatstaven (bijvoorbeeld het al eerder genoemde beeld van de informatieconsument) voor de uitleg van Europees- en nationaalrechtelijke begrippen zou een bijdrage kunnen leveren aan consistentie in het recht m.b.t. commerciële informatie. Het ziet er echter naar uit dat harmonisering in veel gevallen maar schijn is vanwege de bevoegdheid die aan de lidstaten wordt overgelaten. Niettemin is die schijn in veel gevallen bedrieglijk: onderzoek naar de rechtspraak in de lidstaten zou wel eens kunnen uitwijzen dat in veel gevallen er een grote mate van gelijklopende oplossingen bestaat. De discussie gaat daar echter niet over en dat is nadelig voor wenselijke harmonisering van regels op het terrein van commerciële communicatie in de interne markt.

7.5.2 Speerpunten

De relatie commerciële/redactionele verantwoordelijkheid van informatie-aanbod, regulering van commercieel informatieaanbod in nieuwe communicatieverhoudingen, Europese harmonisatie van regulering van commercieel informatieaanbod.

7.5.3 Lopend en in 2004 afgerond onderzoek

Externe promotie

- *Coherency of EC Law in the Field of Cross Border Commercial Communications in the Internal Market*

Projectleiders: Kabel en Prof. F.O.W. Vogelaar (Europees recht UvA)

Onderzoeker: Vollebregt

Einddatum: eind 2005

Eerste geldstroom

- *Vervagende grenzen. De betrouwbaarheid van commerciële communicatie op het internet*

Projectleiders: Kabel, Prof. P.C. Neijens (Faculteit Communicatiewetenschappen) en Nieuwenhuis

Aio-onderzoeker: Sent

Einddatum: eind 2008

- *Handboek Commerciële Communicatie*

Projectleider en uitvoering: Kabel

Einddatum: 2005/2006

- *Rechterlijke beoordeling van misleiding en verwarring*

Projectleider en uitvoering: Kabel

Einddatum: 17 juni 2005 (publicatie oratie)

- Annotaties rechtspraak merkenrecht, reclamerecht en oneerlijke mededinging

Projectleider en uitvoering: Kabel (doorlopend)

7.5.4 Belangrijkste resultaten

De rechterlijke beoordeling van misleiding en verwarring werd door Kabel in de vorm van een groot aantal annotaties bij de rechtspraak terzake gepubliceerd., mede ter voorbereiding op zijn oratie in 2005. Verder werd gewerkt aan een hoofdstuk over sponsoring in het Engelstalige handboek over *Broadcasting Law*, aan het handboek *Commerciële Communicatie* en aan bijdragen voor het rapport van de WRR.

7.6 Overheidsinformatie

7.6.1 Algemeen

Vanuit cultureel en politiek gezichtspunt is openbaarheid van overheidsinformatie essentieel voor het functioneren van de democratische rechtsstaat. Het stelt de burger in staat de overheid te controleren en bevordert de politieke meningsvorming en participatie in het democratische besluitvormingsproces. Onder invloed van ICT en de daarmee samenhangende veranderingen in communicatiepatronen, vervaagt het traditionele onderscheid tussen actieve en passieve informatieverstrekking. Wel doet zich daardoor het probleem weer gevoelen waar de grens ligt tussen (objectieve) informatieverstrekking en voorlichting die gericht is op (politieke) beïnvloeding.

Traditioneel is de regulering van toegang tot overheidsinformatie in Nederland, vergeleken met veel andere Europese landen, relatief sterk ontwikkeld. Op het niveau van Europese en internationale instellingen mag de verbetering van transparantie zich in toenemende belangstelling verheugen. Het belang van Europese openbaarheidswetgeving neemt toe naarmate op meer gebieden de bepaling en uitvoering van overheidsbeleid op Europees niveau plaatsvinden. Een gevaar daarbij is dat in geval informatie onder meerdere regelingen valt, het ruimere Nederlandse openbaarheidsregime moet wijken voor het striktere Europese.

Een andere pregnante vraag betreft de rol van internationaal opererende organisaties (multinationals, niet-gouvernementele organisaties), die grote politieke en maatschappelijke invloed hebben. Welke mate van transparantie is daar gepast en hoe laat die zich het beste reguleren? Dit vraagstuk raakt aan de meer algemene vraag hoe internationale informatiestromen in de netwerksamenleving gereguleerd moeten en kunnen worden.

Zowel op nationaal als internationaal niveau speelt de vraag welke informatie voor iedereen toegankelijk dient te zijn. Gaat het om reeds gegenereerde informatie, of ook om informatie die met weinig inspanning gegenereerd kan worden? Betreft het enkel informatie die berust bij publiekrechtelijke personen en die betrekking heeft op de uitvoering van de publieke taak? Of dient overheidsinformatie ruimer opgevat te worden, bijvoorbeeld als alle met publieke middelen gefinancierde informatie? Dit is ook een vraagstuk dat vanuit economisch gezichtspunt benaderd kan worden, gegeven de tendens op Europees en nationaal niveau om commercieel (her)gebruik van overheidsinformatie te stimuleren. Commerciële exploitatie impliceert een zekere mate van exclusieve zeggenschap, bijvoorbeeld in de vorm van intellectuele eigendomsrechten. Dit kan op gespannen voet staan met toegang op

grond van openbaarheidsregels, die in essentie uitgaat van toegang voor allen tegen geen of enkel verstrekkingkosten.

7.6.2 Speerpunten

Samenloop van nationale en internationale openbaarheidsregels, het spanningsveld tussen commercieel (her)gebruik en openbaarheid.

7.6.3 Lopend en in 2004 afgerond onderzoek

Eerste Geldstroom

- *Commercialisering van overheidsinformatie: de stand van zaken in Nederland en in België*

Projectleider: Kabel

Onderzoekers: Kabel en mw. mr. K. Janssen (Universiteit Leuven).

Afgerond en gepubliceerd (2005)

7.6.4 Belangrijkste resultaten

De resultaten van het eerste geldstroomonderzoek zijn eerst in 2005 gepubliceerd. Verder is in 2004 gewerkt aan een bijdrage over commercialisering van overheidsinformatie in het kader van het project *Commodificering van Informatie*.

7.7 Media en telecommunicatie

7.7.1 Algemeen

Convergentie leidt er toe dat klassieke onderscheidingen binnen en tussen het media- en telecommunicatierecht meer en meer verdwijnen. Inhoud, transport en infrastructuur wordt medium onafhankelijk. Tegelijkertijd vloeien als gevolg van ontwikkelingen op het gebied van de technologie en de markt inhoud, transport en infrastructuur in elkaar over. De gebieden van het mediarecht en het telecommunicatierecht zijn aldus nog wel te onderscheiden, maar niet meer te scheiden.

Het mediarecht krijgt nieuwe impulsen als gevolg van deze veranderingen., maar ook als gevolg van internationalisering, de komst van het internet en een gewijzigde maatschappelijke context. Wat voor recht dient in een dergelijke omgeving op de media van toepassing te zijn? Een vraag die verder gecompliceerd wordt doordat een steeds grotere rol toekomt aan het Europese recht als ordeningsinstrument, zowel op het punt van de specifieke regulering van de media als op het terrein van het generieke mededingingsrecht, hetgeen

nieuwe vragen oproept ten aanzien van bijvoorbeeld pluraliteit / pluralisme / cross-ownership, staatssteun, rechtsmacht en de regulering van de inhoud. Ook de vraag of het bestaande (nationale en Europese) kader voor de regulering van televisieomroep moet worden uitgebreid naar andere elektronische media, verdient bestudering. Een andere vraag is welke gevolgen de toekomstige Europese constitutie voor het nationale mediarecht zal hebben.

De klassieke media pers en omroep zullen in deze veranderende mediaomgeving, waarin individuele informatietransacties steeds meer plaatsvinden, een rol van betekenis blijven vervullen voor de informatievoorziening. Vragen met betrekking tot de onafhankelijkheid en het functioneren van de media dienen derhalve centraal te blijven staan evenals de vraag wat voor rol de overheid hierbij toekomt. Financiering met publiek geld alsook de mate van overheidsinterventie in de markt zijn nog vaak sterk mediagebonden. Specifieke vragen met betrekking tot de uitingsvrijheid, zoals de grenzen ervan, onrechtmatige publicaties en effectieve rechtsbescherming vragen in deze context eveneens aandacht.

Het internet biedt een alternatieve distributiemogelijkheid voor informatieproducten en -diensten, waarop het klassieke reguleringsmodel vooralsnog weinig greep heeft. Deels komt dat doordat traditionele structuren worden doorbroken. Maar ook vindt functionele substitutie plaats en ontwikkelt het internet zich op diverse terreinen als reëel alternatief voor pers en omroep. Hierdoor vervagen klassieke institutionele onderscheidingen en ontstaat behoefte aan een heroverweging van de nu nog veelal aan specifieke media gebonden juridische kaders.

Belangrijke veranderingen binnen het domein van het telecommunicatierecht hangen samen met de convergentie die zich binnen de sector voordoet. Oude juridische en maatschappelijke kaders uit de vorige eeuw die gebaseerd waren op technologische/infrastructurele onderscheidingen komen te vervallen. Daardoor is de koppeling die in het recht traditioneel gemaakt werd tussen infrastructuur en media niet langer te handhaven. Telecommunicatie- en omroepdiensten vloeien in elkaar over; hetzelfde geldt voor de gebruikte netwerken. Typische selectiefuncties, zoals die in moderne vorm gestalte krijgen via onder meer elektronische programmagidsen en zoekmachines, ontstijgen niet alleen de transportlaag, maar zijn moeilijk inpasbaar in traditionele opvattingen over telecommunicatiediensten (versus informatiediensten). Hierdoor ontstaat een situatie waarbij binnen het telecommunicatierecht controle op de inhoud van communicatie kan plaatsvinden die normaliter tot het domein van het mediarecht gerekend zou worden.

Het verdelen van schaarste en meer in het bijzonder het verdelen ervan door de overheid, is een traditioneel aspect van het telecommunicatie. Digitalisering, veelal in combinatie met convergentie, tot gecompliceerde verdelingsvragen bij zowel de vaste als de mobiele infrastructuur. Voor wat betreft het Internet, wordt het ontbreken van een (inter)nationale inkadering daarbij regelmatig als een belemmering ervaren.

Marktordening is een noodzakelijk sturingsinstrument gebleken om toegang zeker te stellen en de positie van de betrokken partijen (aanbieders en eindgebruikers) nader te definiëren. De invloed van het Europese recht (sectorspecifiek, maar met een toenemende verschuiving naar het generieke mededingingsrecht) is hierbij van groot belang, aangezien de telecommunicatiesector in hoge mate onderworpen is aan Europese regels. Naarmate zich een situatie van concurrerende aanbieders op de markt stabiliseert, krijgen oude vragen van interoperabiliteit en toegang een ander karakter. Nieuwe vragen ontstaan onder andere op het gebied van frequenties, consumentenbescherming en universele dienstverlening

7.7.2 Speerpunten

De internationale en regionale concentratiebewegingen bij de media. Herijking van de uitgangspunten voor de informatievoorziening als gevolg van onder meer convergentie alsmede de rol van de overheid daarbij. Effecten van convergentie in de telecommunicatiesector alsmede de effecten ervan in het licht van de informatievoorziening. Nieuwe kaders voor de regeling van schaarste en marktordening waarbij bestaande concepten onder druk staan en nieuwe vraagstukken hun intrede doen.

7.7.3 Lopend en in 2004 afgerond onderzoek

Eerste geldstroom

- *Handboek European Broadcasting Law*

Projectleider: Dommering

Onderzoekers: Dommering, Van Eijk, Helberger en Kabel

Einddatum: eind 2005

- *Handboek Telecommunicatierecht*

Projectleider: Dommering en Van Eijk

Onderzoekers: Konert en Ottow

Einddatum: begin 2006

- *Jurisprudentiebundel Telecommunicatie*

Projectleider: Van Eijk

Onderzoekers: Dommering, Konert en Ottow

Einddatum: 2004 (afgerond)

- *Wettenpocket Telecommunicatierecht 2004/2005*

Projectleider: Van Eijk

Onderzoekers: Dommering, Konert en Ottow

Einddatum: 2004 (afgerond)

- *Toezicht en rechtsbescherming in de telecommunicatiesector*

Externe promotie

Projectleiders: Dommering en Van Eijk

PhD onderzoeker: Ottow

Einddatum: eind 2005

Tweede geldstroom

- *De civiel-, bestuurs- en mededingingsrechtelijke aspecten van ingrepen in de fysieke infrastructuur van de omgeving*

Projectleiders: Dommering en Van Eijk

PhD onderzoeker: Sitompoel

Einddatum: 2005

Derde geldstroom

- *Ontwikkelingen in de Europese audiovisuele sector*

Opdrachtgever: European Audiovisual Observatory, Raad van Europa

Projectleider: Hugenholtz

Onderzoeker: Gorini

Einddatum: doorlopend

- *Indicare*

Opdrachtgever: Europese Commissie

Projectleider: Van Eijk

Onderzoekers: Helberger en Groenenboom

Einddatum: begin 2006

- *Analyse verdeling etherfrequenties*

Opdrachtgever: Ministerie van EZ

Projectleider: Van Eijk

Onderzoeker: Van Eijk

Afgerond en gepubliceerd

- *Internationale mediaregulering*

Opdrachtgever: Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid

Projectleider: Van Eijk

Onderzoekers: Asscher, Van Eijk, Helberger en Kabel

Einddatum: 2005

- *Publieke Omroep in de Regio*

Opdrachtgever: Stichting ROOS

Projectleider en uitvoerder: Van Eijk

Afgerond en gepubliceerd

- *De Telecommunicatiewet en handhaving*

Opdrachtgever: ACT

Projectleider: Van Eijk

Onderzoekers: Konert en Ottow

Afgerond en gepubliceerd

7.7.4 Belangrijkste resultaten

Hernieuwde de aandacht voor de grondslagen van het mediarecht en vraagstukken met betrekking tot convergentie hadden een belangrijke plaats in het onderzoek. De implementatie van het nieuwe Europese kader voor de communicatiesector resulteerde eveneens in verschillende publicaties over een breed scala van onderwerpen.

Mediarecht

Binnen het domein van het mediarecht kan geconstateerd worden dat er weer ruimte is voor onderzoek, dat zich richt op de uitgangspunten van het rechtsgebied. Dit is een positieve ontwikkeling in een rechtsgebied dat vooral in de belangstelling staat bij beleidsmakers en vaak gedomineerd wordt door de waan van de dag. Dommering wat betrokken bij een rapport over de persvrijheid in Polen. Dragstra, Van Eijk, Hins en Konert schreven een rapport over publieke omroep in de regio, waarin zij kritisch oordelen over de huidige vorm van financiering van de (regionale) publieke omroep. Zij stellen de Nederlandse systematiek die zich kenmerkt door een hoge mate van overheidsbetrokkenheid en -beïnvloeding ter discussie en bepleiten, deels ontleend aan de Duitse situatie, een model met meer afstand en betere 'checks and balances'. In 'Regulating Old Values in the Digital Age' (Van Eijk) wordt de stelling ingenomen dat nieuwe technologische ontwikkelingen en de komst van het Internet geen reden zijn om niet langer vast te houden aan de klassieke waarden die gelden met betrekking tot de uitingsvrijheid. McGonagle continueerde zijn onderzoek naar minderheden en media, hetgeen in meerdere publicaties zijn weerslag vond en Nieuwenhuis leverde onder meer een boeiende bijdrage in *Political Debate and the Role of the Media* (gepubliceerd door het European Audiovisual Observatory). Verder werd het IViR door de WRR gevraagd een voorstudie te verrichten in het kader van een uit te brengen advies over de toekomst van het mediabeleid (dit advies, 'Focus op functies', is in 2005 uitgebracht). De crisis in de regulering van de (publieke) omroep, die mede onderwerp is van de WRR-advisering, kreeg ook aandacht in afzonderlijke publicaties zoals 'Publieke Omroep tussen Overheid en Markt' (Dommering) en 'The end of the broadcasting era. What constitutes broadcasting and why does it need to be regulate?' (Van Loon). Met een symposium over *Werkers van het woord. Over de positie van de journalist in concernverband* werd afscheid genomen van Gerard Schuijt die sinds de oprichting aan het IViR verbonden is geweest.

Schuijt publiceerde ‘Laat de klok maar luiden. En andere korte stukken over vrijheid van meningsuiting’ en de tekst van zijn afscheidscollege als bijzonder hoogleraar mediarecht aan de Universiteit Leiden (‘Inzoomen op de Eikenhorst. Over maken en openbaar maken’).

Telecommunicatierecht

Het telecommunicatierecht als rechtsgebied was in 2004 opnieuw volop in ontwikkeling. Dit had enerzijds te maken met het voortschrijdende proces van implementatie van het nieuwe Europese kader voor de communicatiesector, anderzijds krijgen nieuwe vraagstukken – waarbij convergentie een belangrijke ‘driver’ is – steeds meer juridische inkadering. *Interconnectie: het vaste telefoonnet, het mobiele net en internet*, een multidisciplinaire studie met de TU Delft, verscheen als onderdeel van de ITeR-reeks. De studie geeft onder meer aan dat netwerken die voorheen een zelfstandige positie innamen in toenemende mate convergeren, waardoor onderliggende technische en juridische aspecten eveneens samensmelten. Ook kan de IViR-betrokkenheid bij het Indicare-project worden genoemd, welk project in een Europese context vanuit een multidisciplinaire benadering verbreding zoekt van de discussie over Digital Rights Management (DRM). Helberger was in belangrijke mate verantwoordelijk voor het Indicare state of the art report *Digital Rights Management and Consumer Acceptability: a Multi-Disciplinary Discussion of Consumer Concerns and Expectations*. Op nationaal niveau leverde het IViR wederom een forse bijdrage aan de verdere kennisontwikkeling. *De Telecommunicatiewet en handhaving* (Van Eijk, Konert, Ottow en Schueler), waarin de handhaving van de regels uit de Telecommunicatiewet wordt geanalyseerd, had een impact op de handhavingspraktijk door OPTA. Dommering, Van Eijk en Ottow, met de ondersteuning van Konert, waren verantwoordelijk voor de publicatie van een eerste jurisprudentiebundel op het gebied van het telecommunicatierecht en voor de tweede druk van de *Wettenpocket Telecommunicatierecht*. Van Eijk adviseerde het ministerie van Economische Zaken over mogelijke aanpassingen in de regeling van frequenties. Tot slot kan hier nog de actualiteitenmiddag ‘Juridische perikelen rond de kabel’ worden genoemd, waar recente ontwikkelingen in de regulering van de kabelnetwerken werden besproken.

7.8 Resultaten in cijfers

Een gedetailleerde lijst van publicaties en andere onderzoeksactiviteiten per medewerker over 2004 is opgenomen in de volgende paragraaf.

	2004	2003
<i>Academische publicaties</i>	88	117
Proefschriften	2	2
Artikelen en hoofdstukken in boeken	39	60
Monografieën en rapporten	10	13
Geredigeerde wetgevings- en rechtspraakbundels	2	
Annotaties	35	42
<i>Professionele publicaties</i>	57	70
<i>Populariserende publicaties</i>	13	18

7.9 Publicaties en andere (onderzoeks)activiteiten per medewerker

Mr. L.F. Asscher

Projectonderzoeker, tevens Lid van de Gemeenteraad van Amsterdam.

Academische publicaties:

Regulating spam: Directive 2002/58 and beyond, IViR-rapport, april 2004.

‘Een vlucht passagiersgegevens. Over privacy als slachtoffer van de strijd tegen het terrorisme’, *Privacy & Informatie*, 2004-2, p. 52-55.

Populariserende publicaties:

(met E.J. Koops) ‘Een Muisstille Revolutie in het Strafrecht’, *Het Financieele Dagblad* 1 april 2004.

Diverse columns *Netkwesties*.

Functies:

- redactielid *Computerrecht*

Mr. Dr. S.J.R. Bostyn

Universitair docent, tevens advocaat bij Lovells te Amsterdam.

Academische publicaties:

Patenting DNA Sequences (Polynucleotides) and Scope of Protection in the European Union: An Evaluation, Luxemburg: European Communities 2004, 146 pp.

‘The unbearable heaviness of harmonization: SPLT and CP’, in: M. Ricolfi (ed.), *I brevetti per invenzione fra diritto europeo e diritto nazionale*, Scritti di diritto industriale, Milaan: Giuffrè 2004, p. 105-153.

‘Belgium’, in: Chuenjaipanich, Kelly & Leung (eds.), *International Patent Law. Winning legal strategies for registration, litigation & other intricacies of patent law in all major markets*, Boston: Aspatore Books 2004, p. 38-51.

‘Living in an (Im)Material World: Bioinformatics and Intellectual Property Protection’ (Part I), *Journal of International Biotechnology Law* 2004, p. 7-15.

‘Living in an (Im)Material World: Bioinformatics and Intellectual Property Protection’ (Part II), *Journal of International Biotechnology Law* 2004, p. 54-61.

Professionele publicaties:

DCB Newsletter 2004-1, 6 pp; 2004-2, 5 pp; Special Edition Bio 2004, 7 pp.

Draft position paper *EPI* relating to patentability of diagnostic methods and referral to the Enlarged Board of Appeal, 7 pp.

Voordrachten:

‘Presentation on Database and other IP protection in connection with genetic information databases GBIF’, Madrid, 1-2 maart.

‘The Unbearable heaviness of harmonization: SPLT and CP’, SISPI Conference, Torino, 8 maart.

‘Implementing Directive 98/44/EC: Some Stumbling Blocks’, Seminar New developments in biotech patenting, organized by De Clercq, Brants & Partners (DCB), Sint-Martens-Latem, 12 maart.

‘Disclosure and scope of protection of DNA related inventions’, Aspects of Bioethics and IPRs Conference, Cambridge, 20 maart.

‘Biotech Patents And The Future of Scientific Research’, ALLEA General Assembly, First Academic Session: Intellectual Property Rights, Brussel, 25 maart.

‘Narrow trousers and narrow patents, a health risk?’, EIPIN Conference, London, 6-8 mei.

‘Biodiversiteit, toegang tot medicijnen, globalisering en intellectuele eigendomsrechten’, presentatie in het kader van een hoorzitting van de Commissie Globalisering van de Belgische Kamer van Volksvertegenwoordigers, Brussel, 21 juni.

‘Key Current Aspects of the EU Biotech Directive’, Protecting Biotech Inventions IBC Conference, Zürich, 21-23 september.

‘Experiences on the Granting of Patents for Gene (Partial) Sequences, The Ethics of Patenting Human Genes and Stem Cells’, Conference Danish Council of Ethics, Kopenhagen, 28 september.

‘Octrooieerbaarheid van biotechnologische uitvindingen, dwanglicenties en gezondheidszorg’, presentatie in het kader van een hoorzitting van de Commissie Bedrijfsleven van de Belgische Kamer van Volksvertegenwoordigers in het kader van het wetsontwerp implementatie richtlijn 98/44/EG betreffende de wettelijke bescherming van biotechnologische uitvindingen, Brussel, 23 november.

‘Diagnostic methods to the EBA, Seminar Bridging the gap between pharma and regulatory’, organized by De Clercq, Brants & Partners (DCB), Sint-Martens-Latem, 26 november.

‘The Road Towards More (Bio)diversity In Patent Law: Lost Highway?’, Conference Intellectual Property and Fundamental Human Rights, Torino, 17 december.

Overige activiteiten:

‘Plant variety protection in Europe and the United States’, WIPO Master Course in IP, Torino, 29 september.

‘Patent protection for human biotech inventions’, WIPO Master Course in IP, Torino, 30 september.

SPLT and global harmonization of substantive patent law rules, WIPO Master Course in IP, Torino, 1 oktober.

University inventions, WIPO Master Course in IP, Torino, 1 oktober.

‘Patentability of computer-implemented inventions in Europe and the United States’, gastcollege Universiteit Maastricht, 8 december.

‘First and second medical indication; patent protection for pharmaceuticals’, gastcollege Universiteit Maastricht, 8 december.

Chair IPR Committee, member Legal Committee and member Steering Committee of Transbig, een door de EC gefinancierd internationaal borstkanker onderzoeksproject (meetings in Hamburg en Wenen).

Lid High Level Group 3% BNP wetenschappelijk onderzoek (uitvoering Lissabon agenda) opgericht door de Belgische federale minister voor Economie en Wetenschapsbeleid.

Organisatie van twee seminars met betrekking tot respectievelijk biotech en farmaceutische uitvindingen.

Prof. mr. E.J. Dommering

Hoogleraar Informatierecht, tevens advocaat te Amsterdam.

Academische publicaties:

(met H. Bouwman, N.A.N.M. van Eijk, N. Sitompoel & H. de Vlaam) *Interconnectie: het vaste telefoonnet, het mobiele net en internet*, ITeR studie nr. 65, Sdu: Den Haag 2004, 183 pp.

(met N.A.N.M. van Eijk & A.T. Ottow) *Jurisprudentiebundel Telecommunicatie*, Sdu: Den Haag 2004, 902 pp.

(met N.A.N.M. van Eijk & A.T. Ottow) *Wettenpocket Telecommunicatierecht 2004/2005*, Sdu: Den Haag 2004, 755 pp.

‘Een ongelukkige samenloop van omstandigheden’, *Nederlands Tijdschrift voor Burgerlijk Recht (NTBR)* 2004-2, p. 2-79.

‘Lessen uit de geschiedenis van het Auteursrecht’, *AMI* 2004-5, p. 157-167.

‘Publieke Omroep tussen Overheid en Markt’, in: N.S.J. Koeman, A. ten Veen & J.R. van Angeren (red.), *Overheid en markt*, Deventer: Kluwer 2004, 159-177.

(met A. Nicol) report on the case of Rzeczpospolita, commissioned by the World Association of Newspapers (WAN).

Annotaties:

HR 2 mei 2003, *NJ* 2004, nr. 80, p. 672-674 (*Storms*).

EHRM 8 juli 2003, *NJ* 2004, nr. 207, p. 1779-1780 (*Hatton II*).

EHRM 7 mei 2002, *NJ* 2004, nr. 337, p. 2852-2859 (*McVicar*).

EHRM 13 november 2003, *NJ* 2004, nr. 338, p. 2866-2867 (*Scharsach*).

EHRM 21 maart 2002 en EHRM 28 oktober 2003 (*Steur*), *NJ* 2004, nrs. 554 en 555, p. 4491-4493 (*Nikula*).

Populariserende publicaties:

‘Oudkerk en de media in tien vragen en antwoorden’, *Netkwesties* 31 januari; *NRC Handelsblad* 5 februari.

‘Een nieuw reguleringsconcept voor de telecommunicatiemarkt’, *Het Financieele Dagblad* 5 april.

‘KPN vraagt toegang tot de kabel’, *Netkwesties* 14 juni.

‘De grenzen van de vrijheid van meningsuiting’, *Utrechts Dagblad* 21 juli; *BN/De Stem* 22 juli; *Limburgs Dagblad* 24 juli; *Het Parool* 31 juli.

‘Pim Fortuyn de grootste Nederlander of het verraad der intellectuelen.’, *Netkwesties* 19 november; *NRC Handelsblad* 20 november (Bijlage Opinie en Debat).

Voordrachten:

Inleiding op de ITeR Workshop *Code as Code Regulating Technology*, Amsterdam, 1 juli.

‘What lessons economists may draw from the history of Copyright’, inleiding op Queen Mary/ESCR Research Seminar Series (Seminar 3: Copyright in Europe and North America - Past and Present), Edinburgh University, 9 juli.

Overige activiteiten:

Voorzitter van negende Telecomcongres van de Broadcast Press, Den Haag, 5 februari.

Voorzitter op de door het IViR georganiseerde internationale workshop *Code as Code Regulating Technology*, Amsterdam, 2 juli.

Lid van het discussieforum in de bijeenkomst georganiseerd door het Architectuurinstituut Rotterdam (AIR), 21 september.

Discussiemiddag georganiseerd door de gemeente Zoetermeer en ISOC, Zoetermeer, 6 oktober.

Spreker op Euroforum over ICT en gemeente, Amsterdam, 2 november.

Dagvoorzitter Vermande Congres over Cameratoezicht, Amsterdam, 1 december.

Functies:

- lid Commissie Auteursrecht
- lid van de programmacommissie Netwerk voor Netwerken
- lid van de redactie van *Computerrecht*
- annotator *Nederlandse Jurisprudentie*

Mr. M.M.M. van Eechoud

Projectonderzoeker.

Academische publicaties:

‘Alternatives to the lex protectionis as the choice of law rule for initial ownership of copyright’, in: J. Drexler & A. Kur (eds.), *Intellectual Property and Private International Law. Heading for the Future*, Oxford: Hart Publishing, p. 289-307.

Annotaties:

Hof Den Haag 11 september 2003, *Informatierecht/AMI* 2004-2, nr. 6, p. 78-80 (*Raedecker/ NCC*).

Professionele publicaties:

‘IViR symposium Freedom of information: new focuses, new challenges’, *De Poort* 2004-1, p. 10-11.

Voordrachten:

‘Freedom of information under the draft European Constitution’, Symposium on Freedom of Information: New Focuses, New Challenges, Amsterdam, 18 juni.

‘The commercialization of public sector information. Delineating the issues’, ITeR Workshop, *Commodification of Information: The Future of the Public Domain*, Amsterdam, 2 juli.

‘Conflict of Laws: Which law is applicable, if copyrights or if personality rights are affected?’, Rights Clearance Workshop, Essential Legal Framework Programme Erich Pommer Institut, Berlijn, 17-18 september.

Functies:

- medewerker *Nederlandse Jurisprudentie*

Prof. dr. N.A.N.M. van Eijk

Hoofdonderzoeker en (sinds 1/10) bijzonder hoogleraar media-en telecommunicatierecht, tevens juridisch adviseur op het gebied van media en telecommunicatie (Rabobank International en advocatenkantoor NautaDutilh).

Academische publicaties:

(met H. Bouwman, E.J. Dommering, N. Sitompoel & H. de Vlaam) *Interconnectie: het vaste telefoonnet, het mobiele net en internet*, ITeR studie nr. 65, SDU: Den Haag 2004, 183 pp.

(met L. Dragstra, A.W. Hins & M.J. Konert) *Publieke omroep in de regio*, Otto Cramwinckel Uitgever: Amsterdam 2004, 112 pp.

(met M.J. Konert, A.T. Ottow & B.J. Schueler) *De Telecommunicatiewet en handhaving*, Otto Cramwinckel Uitgever: Amsterdam 2004, 178 pp.

Verdeling van etherfrequenties: analyse van een aantal juridische vraagstukken, rapport in opdracht van het Ministerie van Economische Zaken, maart 2004, 27 pp.

(met E.J. Dommering & A.T. Ottow) *Jurisprudentiebundel Telecommunicatie*, Sdu: Den Haag 2004, 902 pp.

(met E.J. Dommering & A.T. Ottow) *Wettenpocket Telecommunicatierecht 2004/2005*, Sdu: Den Haag 2004, 755 pp.

‘Het OPT: handel in voorkennis’, *Mediaforum* 2004-2, p. 21.

‘Universal service: a new look at an old concept’, paper voor de 15th Biennial Conference ITS ‘Connecting societies & markets: communications technology, policy and impacts’, Berlijn, 5-7 september, 21 pp.

‘Telecommunicatierecht’, *Ars Aequi Katern* 90, p. 4934-4935 (*Ars Aequi* 2004-3); *Ars Aequi Katern* 91, p. 4997 (*Ars Aequi* 2004-6); *Ars Aequi Katern* 92, p. 5069-5070 (*Ars Aequi* 2004-9) *Ars Aequi Katern* 93, p. 5141-5142 (*Ars Aequi* 2004-12).

Annotaties:

Hof Amsterdam 12 augustus 2004, *Tijdschrift voor Consumentenrecht* 2004-6, p. 235-237 (*gemeente Hilversum/UPC*).

Vzngr. Rb. Rotterdam 17 juli 2003, *Computerrecht* 2004-8, p. 39-41 (*KPN/Tiscali inzake bitstroomtoegang*).

Vzngr. Rechtbank Den Haag 1 juni 2004, Bijlage *Mediaforum* 2004-9, nr. 31, p. 294-295 (*Pretium/KPN*).

Populariserende publicaties:

‘Regulating Old Values in the Digital Age’, in: A. Amouroux & C. Möller, *The Media Freedom Internet Cookbook*, Wenen: OSCE 2004, p. 31-39.

‘Regulating mobile termination’, *Rabocom*, Spring 2004, p. 6-10.

Voordrachten:

‘Regulating Old Values in the Digital Age’, OSCE-conference ‘Guaranteeing Media Freedom on the Internet’, Amsterdam, 27-28 augustus.

‘Universal service: a new look at an old concept’, 15th Biennial Conference ITS ‘Connecting societies & markets: communications technology, policy and impacts’, Berlijn, 5-7 september.

‘Publieke omroep in de regio’, Roos-bijeenkomst directeuren en hoofdredacteuren regionale omroep, Hilversum, 9 september.

‘Pay media and public interest’, 2nd AEPOC European Anti-Piracy Symposium, Amsterdam, 21 oktober.

Overige activiteiten:

Organisatie PAO Actualiteitenmiddag 'Juridische perikelen rond de kabel', Amsterdam, 17 maart.

Organisatie PAO 'Het nieuwe Telecommunicatierecht', Amsterdam, januari-maart.

Functies:

- vice-voorzitter Vereniging voor Media- en Communicatierecht (VMC)
- lid adviesraad Telecommunicatie, Euroforum
- lid adviesraad Nationaal Overleg Telecommunicatie (NOT), Euroforum
- lid adviesraad Amsterdam Nyenrode Law School (ANLS)
- lid begeleidingscommissie ministerie van EZ inzake evaluatie hoofdstuk 13 Tw
- Commissie van Beroep van het Samenwerkingsverband BSB.

Mr. A.H. Ekker

Projectonderzoeker.

Annotaties:

Hof Amsterdam 24 juni 2004, *JAVI* 2004-5, p. 137-140 (*Pessers/Lycos*).

Professionele publicaties:

'Boekbespreking: juridische aspecten van anonimiteit op het Internet', *Mediaforum* 2004-2, p. 38.

Populariserende publicaties:

'Nog even en de politie kijkt voortdurend mee: Verplichte registratie van alle telefonie- en internetgegevens creëert spionagenetwerk van ongeëvenaarde omvang', *Het Parool* 3 juli.

Ir. J.C. Fischer

Projectonderzoeker.

Overige activiteiten:

Lid begeleidingscommissie ‘Criminaliteitsgevoeligheidsanalyse mobiele telecommunicatie’, Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum WODC, Ministerie van Justitie.

Mr. S.M. van Geffen

Projectonderzoeker.

Academische publicaties:

(met R. Bekkers, S. Maltha & J. Poort) ‘Analyse breedbandplannen publieke en private partijen – Vooruitgang zonder marktverstoring?’, *Dialogic, Utrecht/Amsterdam*, SEO Amsterdam Economics.

Mr. S. Gorini

Projectonderzoeker.

Academische publicaties:

‘The Protection of Cinematographic Heritage in Europe’, *IRIS plus* (bijlage bij *IRIS - Legal Observations of the European Audiovisual Observatory*), 2004-8.

Professionele publicaties:

Diverse bijdragen *IRIS*.

Mr. L. Guibault

Projectonderzoeker.

Academische publicaties:

(met R. Melzer) ‘The Legal Protection of Broadcast Signals’, *IRIS Plus* 2004-10, p. 2-8.

‘Vous qui téléchargez des œuvres de l’Internet, pourrait-on savoir qui vous êtes ?’, *Revue du Droit des Technologies de l’Information* 2004-18, p. 9-31.

‘Towards a Proposed Treaty on the Protection of Broadcasting Organizations’, *IRIS* 2004-5, p. 2.

‘Copyright limitations and ‘click-wrap’ licences: What is becoming of the copyright bargain?’ *Intellectual Property Law and Policy Journal* 2004-3, p. 91-129.

‘Copyright limitations and ‘click-wrap’ licences: What is becoming of the copyright bargain?’, in: R.M. Hilty and A. Peukert (eds.) *Interessenausgleich im Urheberrecht*, Baden-Baden: Nomos Verlagsgesellschaft 2004, p. 221-251.

(met P.B. Hugenholtz) *Auteurscontractenrecht: naar een wettelijke regeling?*, onderzoek in opdracht van het WODC (Ministerie van Justitie), juni 2004, 136 pp.

‘À quand l’octroi de licences transfrontières pour l’utilisation de droits d’auteur et de droits voisins en Europe?’, in: S. Martin (ed.), *Mélanges Victor Nabhan*, Cowansville (Québec): Éditions Yvon Blais, 2004, p. 189-208.

Voordrachten:

‘Copyright limitations and ‘click-wrap’ licences: What is becoming of the copyright bargain?’, Conference ‘The Law and Policy of Intellectual Policy: Building a New Global Framework’, Hokkaido University, Sapporo, Japan, 23-24 februari.

‘The Future of Levies in a Digital Environment’, ALAI Canada Conference, University of Ottawa, 19-21 mei.

‘Wrapping information in contract: How does it affect the public domain?’, ITeR Workshop, ‘Commodification of Information: The Future of the Public Domain’, Amsterdam, 1 juli.

‘Introductie in het Auteursrecht’, workshop ‘Creative Commons en Auteursrecht’, Amsterdam, 25 augustus.

‘Protecting author and user interests - A Europe-wide view on copyright levies’, (PropEur) International Workshop ‘Property Regulation in European Science, Ethics and Law’, Göttingen, 17-18 september.

Overige activiteiten:

Coördinatie cursus Informatierecht Amsterdam Law School.

‘Copyright Law and Audiovisual Works’, gastcollege, Seminar Audiovisual Sources, Department of Media Studies, Universiteit van Amsterdam, 7 april.

‘Actualiteiten op het gebied van het auteursrecht’, PAO-college Mediarecht: Recente Ontwikkelingen, Amsterdam, 26 mei.

Summer Course on International Copyright Law, IViR, Amsterdam, 5-10 juli.

Functies:

- correspondent voor *Computer Law Review International* (Duitsland)
- redacteur en nationaal rapporteur – Trento Project Common Core of European Private Law (Boundaries of Intellectual Property)

Mr. N. Helberger

Projectonderzoeker.

Academische publicaties:

‘Technical Bottlenecks in the Hand of Vertically Integrated Dominant Players: a Problem - or the Driver Behind the Knowledge-based Economy?’ in: European Audiovisual Observatory (ed.), *Regulating Access to Digital Television. Technical Bottlenecks, Vertically-integrated Markets and New Forms of Media Concentration*, Straatsburg: European Audiovisual Observatory 2004.

(met A. Springsteen) ‘Workshop Report: ‘Vertical Limits - New Challenges for Media Regulation?’’, in European Audiovisual Observatory (ed.), *Regulating Access to Digital Television. Technical Bottlenecks, Vertically-integrated Markets and New Forms of Media Concentration*, Straatsburg: European Audiovisual Observatory 2004.

(met N. Dufft, S. van Gompel, K. Kerényi, B. Krings, R. Lambers, C. Orwat & U. Riehm) ‘Digital Rights Management and Consumer Acceptability: A Multi-Disciplinary Discussion of Consumer Concerns and Expectations’ State-of-the-Art Report, INDICARE, december 2004.

‘A bite from the apple: “Digital Rights Management Strategies 2004”, New York, April 2004’, *Indicare Monitor* 2004-1.

‘It's not a right, silly! The private copying exception in practice’, *Indicare Monitor* 2004-5.

‘If you can't beat them, join them – DRM as the future for collecting societies’, Interview with André Beemsterboer, CEDAR, *Indicare Monitor* 2004-6/7.

Professionele publicaties:

Diverse bijdragen *IRIS*.

Voordrachten:

‘DRMs: Regulating competition and consumer issues’, Jupiter Strategies, New York, 3 April.

‘Fence as fence can? -Lex Informatica and Intellectual Property’, Roundtable Code and public domain, Amsterdam, 2 juli.

Overige activiteiten:

Gastcollege and begeleiding van de Central European University Summer School, Budapest, augustus.

Lid van de organisatie voor the 15th International Telecommunications Society's Conference, Connecting societies and markets: communication technology, policy and impacts, Berlijn, 4 september.

Functies:

- redactielid *INDICARE monitor*
- correspondent *IRIS*

Mr. A.W. Hins

Universitair docent.

Academische publicaties:

(met L. Dragstra, N.A.N.M. van Eijk & M.J. Konert) *Publieke omroep in de regio*, Otto Cramwinckel Uitgever: Amsterdam 2004, 112 pp.

(met I.C. van der Vlies, A.P. Klap & A.J. Nieuwenhuis) *Bewerking van J.M. de Meij en I.C. van der Vlies, Inleiding tot het staatsrecht en het bestuursrecht*, Kluwer: Deventer 2004, 314 pp.

‘Gemeentelijke bemoeienis en kabel’, *Mediaforum* 2004-3, p. 67-69.

Annotaties:

ABRvS 18 februari 2004, *Mediaforum* 2004-4, nr. 16, p. 143-144 (*Radio 538 / Commissariaat voor de Media*).

ABRvS 6 mei 2004, *Mediaforum* 2004-6, nr. 25, p. 230-232 (*Kranenburg / minister van Algemene Zaken*).

CBB 29 maart 2004, *Mediaforum* 2004-6, nr. 26, p. 232-236 (*Versatel 3G / minister van Economische Zaken*).

Professionele publicaties:

(met G.A.I. Schuijt) 'Mediarecht', *Ars Aequi Katern* 90, p. 4932-4934 (*Ars Aequi*); *Ars Aequi Katern* 91, p. 4995-4996 (*Ars Aequi*); *Ars Aequi Katern* 92, p. 5067-5069 (*Ars Aequi*).

'Mediarecht', *Ars Aequi Katern* 93, p. 5139-5141 (*Ars Aequi*).

Functies:

- lid redactie *Mediaforum*
- lid Opleidingscommissie Bachelor rechtsgeleerdheid
- lid Adviescommissie bezwaarschriften Commissariaat voor de Media

Prof. mr. P.B. Hugenholtz

Hoogleraar Informatierecht.

Academische publicaties:

'Een overbodige richtlijn', *IER* 2004-4, p. 247-248.

(met L. Guibault) *Auteurscontractenrecht: naar een wettelijke regeling?*, onderzoek in opdracht van het WODC (Ministerie van Justitie), juni 2004, 136 pp.

'Het Europese Databankenrecht. Acht jaar later, en nu?', *Auteurs & Media* 2004-5/6, p. 439-443.

Annotaties:

Hoge Raad 19 december 2003 *AMI* 2004-1, p. 9-25. (*BUMA / KaZaA*).

Rb. Haarlem 3 december 2003, *AMI* 2004-3, p. 112 (*FC Knudde*).

Voordrachten:

'Abuse of Database Right. Sole-source information banks under the EU Database Directive', congres 'Antitrust, Patent and Copyright', École des Mines/UC Berkeley, Parijs, 15-16 januari.

'The EU Enforcement Directive: Why Not the Death Penalty?', Copyright Association of Ireland, Dublin, 30 januari.

'Disparities in National Copyright Norms: Impediments to a Global Solution?', keynote voor Third Zwolle Conference, Zwolle, 13 februari.

‘Copyright without Frontiers: is there a Future for the Satellite and Cable Directive?’, EMR/ERA Conference ‘Die Zukunft der Fernsehrichtlinie’, Brussel, 25 maart.

‘Library Privileges and Educational Freedoms: Limits, Limitations and Licenses’, WIPO Regional Symposium, Hong Kong, 14 en 15 maart.

‘What’s (in) a Database: Science or Fiction?’, Jon Bing Anniversary Symposium, Oslo, 30 april.

‘Het Europese Databankenrecht. Acht jaar later, en nu?’, ABDA/BVBA Congres, Brussel, 6 mei.

‘Copyright Liability for Peer-to-Peer File Sharing’, General Report, ALAI Study Days, Oaxaca (Mexico), 8-9 juni.

‘From CC US to CC NL: Notes for General Circulation Legal Challenges of Open Access’, Wissenschaftskolleg zu Berlin, 17 juni.

‘Copyright Limitations and the Three-Step Test’, congres *Excepciones y Limitaciones al Derechos de Autor* Santiago (Chile), 1-2 september.

‘Towards a European Copyright Code’, Columbanus Wittem Symposium, Amsterdam, 4 september.

‘The EU Enforcement Directive & The Creative Commons License’, *Internet Music & Law Conference*, Giardini Naxos (It.), 11 september.

‘P2P and Copyright. Are Levies a Solution?’, congres *The Internet and the Law A Global Conversation*, University of Ottawa, 2 oktober.

‘De toekomst van het auteursrecht: DRM met een vriendelijk gezicht?’, symposium *De toekomst van het auteursrecht*, georganiseerd door XS4ALL, Amsterdam, 15 oktober.

‘P2P and Copyright. Are Levies a Solution?’, congres *Intellectual Property Beyond Rights*, IPR University Centre, Espoo, 25 oktober.

‘Bescherming van auteurs en artiesten tegen exploitanten. Huidig en toekomstig Auteurscontractenrecht’, Congres *Artiest en Recht*, Amsterdam, 14 december.

Overige activiteiten:

Launch Creative Commons, Amsterdam, 18 juni.

‘Towards a European Copyright Code’, Columbanus Wittem Symposium, Amsterdam, 4-5 september.

ITeR Netwerkbijeenkomsten i.s.m. KU Nijmegen en Universiteit Leiden, Amsterdam,

18-19 mei en Kasteel Wittem, 21-22 september.

Summer Course on International Copyright Law, IViR, Amsterdam, 5-10 juli.

‘Copyright and Peer-to-Peer File Sharing: Are Levies a Solution?’, Monash University, Melbourne, 16 november.

Functies:

- lid Commissie Auteursrecht (Adviescollege Minister van Justitie)
- voorzitter redactie *AMI*
- voorzitter Intellectual Property Task Force, Legal Advisory Board (Europese Commissie)
- general editor *Information Law Series* Kluwer Law International
- bestuurslid Vereniging voor Auteursrecht
- annotator Nederlandse Jurisprudentie
- adjunct Professor of Law Monash University, Melbourne
- docent Munich Intellectual Property Law Center
- plaatsvervangend raadsheer Gerechtshof Arnhem
- arbiter World Intellectual Property Organization (WIPO) Arbitration and Mediation Center
- lid Fachbeirat, *Max-Planck-Institut für geistiges Eigentum, Wettbewerbs- und Steuerrecht*

Mr. J.J.C. Kabel

Hoogleraar Informatierecht, in het bijzonder commerciële informatie

Academische publicaties:

‘Reclamerecht en oneerlijke mededinging, Kroniek van wetgeving, jurisprudentie en literatuur 2003’, *IER* 2004-2, p. 92-97.

Annotaties:

Vzr. Rb. Den Haag 21 juli 2004, *IER*, 2004-6, p. 419-420 (*Nationalevacaturebank.nl/ CVBank*).

Rb. Amsterdam 7 juli 2004, *IER*, 2004-5, p. 357-370 (*Leaseverlies/Dexia*).

Hof van Justitie EG 6 november 2003, *IER* 2004-1, p. 61-69 (*Piergiorgio Gambelli e.a/Italië*).

Hof van Justitie EG 23 oktober 2003, *IER* 2004-1, p. 53-58 (*Adidas-Salomon AG, voorheen Adidas AG, Adidas Benelux BV/Fitnessworld Trading Ltd*).

Hof van Justitie EG 7 januari 2004, *IER* 2004-2, p. 150-153 (*Gerolsteiner Brunnen/Putsch*).

HR 14 november 2003, *IER* 2004-3, p. 221-233 (*Flügel/W&S*).

EHRM 11 december 2003, *Mediaforum* 2004-3, p. 77-81 (*Krone Verlag/Oostenrijk*).

Voordrachten:

Teaching & research in IPR's at ivir.nl, ATRIP Conference, Utrecht, 28 juli.

Dexia en andere recente rechtspraak over de maatstaf voor misleiding, onderscheidend vermogen en verwarring, POORTBIJEENKOMST, Amsterdam, 21 september.

Overige activiteiten:

Commerciële communicatie en elektronische handel, gastcollege e-commerce, Amsterdam, 4 maart.

Developments in European Advertising Law. The search for consistency, gastcollege Amsterdam Law School, Amsterdam, 18 maart.

Voorzitterschap VMC studiemiddag 'De Vaste Boekenprijs', Amsterdam, 14 mei.

Voorzitter workshop 'The Changing Hues of Political Expression in the Media', Amsterdam, 19 juni.

Organisatie Symposium 'Werkers van het Woord' t.g.v. het afscheid van Prof. Gerard Schuijt, Amsterdam, 3 september.

Interventies Question 2 (Comparative Advertising), Congres LIDC, Budapest, 30 september - 4 oktober.

Voorzitterschap VMC studiemiddag 'Openbaarheid van Bestuur', Amsterdam, 19 november.

Functies:

- redactielid *Intellectuele Eigendom en Reclamerecht*
- plv. voorzitter van de Nederlandse Codecommissie voor het Reclamewezen
- voorzitter Vereniging voor Media- en Communicatierecht
- voorzitter Geschillencommissie Federatie Kunstuitleen

- voorzitter Geschillencommissie Burafo
- voorzitter van de Geschillencommissie Bureau Kredietregistratie
- voorzitter van de Privacy Commissie van de Universiteit van Amsterdam
- lid Comité Scientifique de Ligue International du Droit de la Concurrence (LIDC)
- plv. voorzitter College van Beroep NICAM (Kijkwijzer)
- lid Commissie Researchmaster FdR
- lid Bestuur Stichting NES-Theaters

Mr. ir. M.J. Konert

Projectonderzoeker.

Academische publicaties:

(met N.A.N.M. van Eijk, A.T. Ottow & B.J. Schueler) *De Telecommunicatiewet en handhaving*, Otto Cramwinckel Uitgever: Amsterdam 2004, 178 pp.

(met L. Dragstra, N.A.N.M. van Eijk & A.W. Hins) *Publieke omroep in de regio*, Otto Cramwinckel Uitgever: Amsterdam 2004, 112 pp.

Mr. W. F. Korthals Altes

Raadsheer Gerechtshof Arnhem; fellow IViR; Visiting Professor, New York Law School.

Professionele publicaties:

‘Obzor Jevropjeiskovo Zakonodatelstvo o Diffamatsii (Overview of European Law on Defamation), *Zakonodatelstvo i Praktika Mass-Media* 2004-23/24, p.3-9.

‘Journalisten over de schreef’, *NJB* 2004:16, p. 841.

‘De zin van de Raad voor de Journalistiek’, bespreking van Sanne ten Hoove, Grenzen in de journalistiek (Cramwinckel 2003), *Mediaforum* 2004-5, p. 160-162.

Populariserende publicaties:

‘We mochten willen dat wij een BBC hadden’, NRC Handelsblad 3 februari.

Voordrachten:

‘The Law of Defamation in Europe’, Internationale Conferentie over “De Massamedia en rechtsvragen over de bescherming van eer en waardigheid”, Moskou, 26 maart.

‘De vrijheid van meningsuiting: de garanties van artikel 10 EVRM’, seminar voor rechters over de “Bescherming van de vrijheid van meningsuiting in de Russische wetgeving en in het kader van artikel 10 EVRM”, Voronezj (Rusland), 28-29 oktober.

‘Artikel 10 EVRM en de jurisprudentie van het EHRM’, Training Workshop voor media-juristen, Tirana (Albanië), 24-25 november.

‘De vrijheid van meningsuiting: de garanties van artikel 10 EVRM’, seminar voor rechters over de “Bescherming van de vrijheid van meningsuiting in de Russische wetgeving en in het kader van artikel 10 EVRM”, Voronezj, 7-10 december.

Overige activiteiten:

Verzorgen keuzevak *European Broadcasting and Telecommunications Law and Policy* aan New York Law School, New York, 25 augustus tot 30 september.

Functies:

- visiting Professor of Media and Communications Law, New York Law School.

Mr. A.P.J.M. van Loon

Projectcoördinator, tevens manager Juridische Zaken en Regelgeving (Vecai).

Academische publicaties:

‘The end of the broadcasting era. What constitutes broadcasting and why does it need to be regulated?’, *Communications Law*, Vol. 9, No. 5, 2004, pp. 172 - 186.

Mr. T. McGonagle

Projectonderzoeker.

Academische publicaties:

(met A. Richter) ‘Regulation of Minority-Language Broadcasting’, IRIS plus (bijlage bij IRIS – Legal Observations of the European Audiovisual Observatory), 2004-2. Ook gepubliceerd in: S. Nikoltchev (ed.), *Why Does Content Reach the Viewer? - IRIS plus Collection*, Straatsburg: European Audiovisual Observatory 2004, p. 5-12.

‘Regulating minority-language use in broadcasting: international law and the Dutch national experience’, *Mediaforum* 2004-5, p. 155-160.

‘Commentary: Access of persons belonging to national minorities to the media’, in: *Filling the frame: Five years of monitoring the Framework Convention for the Protection of National Minorities*, Straatsburg: Council of Europe Publishing 2004, p. 144-159.

‘Workshop Report: The Changing Hues of Political Expression in the Media’ in: S. Nikoltchev (red.), *Political Debate and the Role of the Media - The Fragility of Free Speech*, IRIS Special, Straatsburg: European Audiovisual Observatory 2004, p. 1-30.

‘IRELAND: An Overview of Selected Issues on Freedom of Political Expression’, *ibid.*, p. 89-93.

Professionele publicaties:

Diverse bijdragen *IRIS*.

Voordrachten:

‘Minority-language broadcasting in an expanding Europe: *quo vadis?*’, The European Parliament Intergroup on Regional and Minority Languages, het Europees Parlement, Straatsburg, 30 maart.

‘Introductory remarks’, Meeting on ‘Developing Strategies to Promote the use of Minority Languages in the Broadcast Media’, OSCE High Commissioner on National Minorities, Den Haag, 15 oktober.

Overige activiteiten:

‘Introduction to Broadcasting Law’, gastcollege voor studenten van de E.U. Business Law LL.M. Programme, Amsterdam Law School, 17 maart.

‘The Television without Frontiers Directive’, gastcollege voor studenten van de E.U. Business Law LL.M. Programme, Amsterdam Law School, 18 maart.

‘Protecting and promoting minority media/languages’, gastcollege voor the Programme in Comparative Media Law and Policy (PCMLP): Media Law and Policy Global Foundation Programme, University of Oxford, 20 juli.

Functies:

- redactielid *IRIS*.

Mr. G.J.H.M. Mom

Universitair docent.

Annotaties:

Vzng. Rb. Amsterdam 12 mei 2004, AMI 204-5, p. 198-199 (*KNVB/Being There*).

Professionele publicaties:

‘Rechtspraak in het kort, actualiteiten en agenda’, AMI 2004-1, p. 42-44, 2004-2, p. 85-87, 2004-3, p. 113-115, 2004-4, p. 152-156, 2004-5, p. 200-204, 2004-6, p. 229-232.

Overige activiteiten:

‘Auteursrecht’, gastcollege op Grafisch Lyceum Utrecht, 18 november.

Functies:

- algemeen onderwijscoördinator IViR
- lid Opleidingscommissie Bachelor rechtsgeleerdheid
- lid Opleidingscommissie Master rechtsgeleerdheid
- bestuurslid Stichting Auteursrechtmanifestaties
- redacteur (en plaatsvervangend eindredacteur) *AMI*, tijdschrift voor auteurs-, media- en informatierecht
- secretaris Stichting Fonds Victor Hugo
- medewerker aan losbladige uitgave *Intellectuele eigendom, artikelsgewijs commentaar* (voor de onderdelen Auteurswet en Wet op de naburige rechten)

Mr. drs. A.J. Nieuwenhuis

Universitair docent.

Academische publicaties:

Godsdienstvrijheid en bijdragen aan het maatschappelijk debat, *NJCM bulletin* 2004-2, p. 154-166.

Annotaties:

EHRM 27 mei 2004, Vides Arzsardzibas Klubs t. Letland, *Mediaforum* 2004-9, p. 289-292.

Professionele publicaties:

‘Over grondrechten, botsing en voorrang’, *Mediaforum* 2004-6, p. 197.

‘Snapshots of a Heated Debate concerning Freedom of Speech’, in: *Political Debate and the Role of the Media*, Straatsburg: European Audiovisual Observatory 2004, p. 105-108

Boekrecensie van K. Lemmens, ‘La presse et la protection juridique de l’individu. Attention aux chiens de garde’, *Mediaforum* 2004-9, p. 278-281.

Functies:

- redacteur *Mediaforum*

Mr. A.T. Ottow

Gastonderzoeker, tevens advocaat-adviseur (Houthoff Buruma).

Academische publicaties:

(met E.J. Dommering & N.A.N.M. van Eijk) *Jurisprudentiebundel Telecommunicatie*, Sdu: Den Haag 2004, 902 pp.

(met E.J. Dommering & N.A.N.M. van Eijk) *Wettenpocket Telecommunicatierecht 2004/2005*, Sdu: Den Haag 2004, 755 pp.

(met N.A.N.M. van Eijk, M.J. Konert & B.J. Schueler) *De Telecommunicatiewet en handhaving*, Otto Cramwinckel Uitgever: Amsterdam 2004, 178 pp.

(met M. Koppennol & F. Falkena) (red.) *'Markten onder Toezicht'*, Den Haag: Kluwer 2004.

(met C. Borba Lefevre) 'De regulering van breedband internet onder de telecommunicatiewetgeving', In: M. Koppennol, F. Falkena & A.T. Ottow (red.), *'Markten onder Toezicht'*, Den Haag: Kluwer 2004, p. 149 - 170.

(met R. Oudejans) 'Het toezicht door OPTA', In: M. Koppennol, F. Falkena & A.T. Ottow (red.), *'Toezicht op markten'*, Den Haag: Kluwer 2004, p. 319 - 328.

'Kort commentaar op enkele procedurele wijzigingen in de nieuwe Telecommunicatiewet', *Mediaforum* 2004-1, p. 2-5.

Annotaties:

'De mobiele apotheose', CBB 7 mei 2004, OPTA vs. O2 e.a., *Mediaforum* 2004, 7/8, Jur. Nr. 29, p. 27-268.

(met V. Textor) Rb. Den Haag 17 maart 2004, TPG vs. OPTA en TPG vs. Staat, *Mediaforum* 2004-5, p. 182-188.

(met K. Mortelmans) Vz. Rechtbank Amsterdam 26 februari 2004, NVCR c.s. vs. NOS en NPS, *Mediaforum* 2004-4, p. 134-137.

Rechtbank Rotterdam 9 oktober 2003, KPN Telecom vs. OPTA, *Mediaforum* 2004-2, p. 56-60.

Professionele publicaties:

(met L. Dragstra, L. Huisman & G.A.I. Schuijt) 'Documentatie', *Mediaforum* 2004-1, p. 7-12; 2004-2, p. 44-49; 2004-3, p. 71-76; 2004-4, p. 117-122; 2004-5, p. 163-169; 2004-6, p. 212-217; 2004-7/8, p. 246-251; 2004-9, p. 282-288; 2004-10, p. 309-314; 2004-11/12, p. 352-359.

Voordrachten:

'Het toezicht door OPTA: lessen uit het verleden', lezing tijdens workshop 'Positie van (sectorspecifieke) toezichthouders in het Nederlandse rechtssysteem, Den Haag: Consumentenbond, 26 november

Overige activiteiten:

Gastcollege 'Telecommunicatierecht en mededinging', Keuzevak telecommunicatierecht, Instituut voor Informatierecht, Amsterdam, 6 februari.

'Telecommunicatierecht en mededinging', PAO-cursus Telecommunicatierecht, Universiteit van Amsterdam, 1 april.

‘Bijzondere toezichthouders en gereguleerde markten’, Grotiuscursus Nationaal en Europees mededingingsrecht, 8 april.

‘Economisch toezicht: OPTA’, Amsterdam Nyerode Law School, 29 april.

Functies:

- redactielid *Mediaforum*

Prof. mr. G.A.I. Schuijt

Hoofddocent, tevens bijzonder hoogleraar in het pers-, omroep- en telecommunicatierecht aan de Universiteit Leiden.

Academische publicaties:

Laat de klok maar luiden. En andere korte stukken over vrijheid van meningsuiting, Den Haag: Boom Juridische Uitgevers 2004, 119 pp.

Inzoomen op de Eikenhorst. Over maken en openbaar maken. College gegeven bij het afscheid als bijzonder hoogleraar mediarecht aan de Universiteit Leiden op 15 juni 2004, Den Haag: Boom Juridische Uitgevers 2004, 69 pp.

(met O. van Klinken e.a.) *Leidraad voor juridische auteurs. Voetnoten, bronvermeldingen, literatuurlijsten en afkortingen in Nederlandstalige publicaties*, 4^e verb. dr., Deventer: Kluwer 2004, 101 pp.

‘Interviewer en geïnterviewde’, in: *Jonge Balie Congres 2004. Media & Recht. De media meester*, Utrecht: Stichting Jonge Balie Nederland 2004, p. 95-112.

Annotaties:

Vzngr. Rb. Den Haag 6 augustus, *NJCM-Bulletin* 2004-1, p. 39-48 (*Het Wassenaarse fotografeerverbod*).

Vzngr. Rb. Amsterdam 13 oktober 2003, *Mediaforum* 2004-1, nr. 2 (*Karin Bloemen*).

Hof Den Haag 11 december 2003, *Mediaforum* 2004-2, nr.3 (*Ravage*).

Gerecht in Eerste Aanleg Nederlandse Antillen 26 januari 2004, *Mediaforum* 2004-3, nr.12 (*Toelating tot persconferentie. Amigoe/Nederlandse Antillen*).

Hof Amsterdam 29 maart 2004, *Mediaforum* 2004-5, nr. 17 (*De kool en de geit*).

EHRM 24 juni 2004, *Mediaforum* 2004-7/8, nr. 27 (*Caroline von Hannover vs. Duitsland*).

Hof Amsterdam 5 augustus 2004, *Mediaforum* 2004-10, nr 35 (*Audax vs. Bloemen*).

Vzngr. Rb. Amsterdam 26 augustus 2004, *AMI* 2004-6, nr. 19 (*Deze vrouw heeft hier gestolen*).

Professionele publicaties:

(met L. Dragstra, L. Huisman & A. Ottow) ‘Documentatie’, *Mediaforum* 2004-1, p. 7-12; 2004-2, p. 44-49; 2004-3, p. 71-76; 2004-4, p. 117-122; 2004-5, p. 163-169; 2004-6, p. 212-217; 2004-7/8, p. 246-251; 2004-9, p. 282-288; 2004-10, p. 309-314; 2004-11/12, p. 352-359.

(met A.W. Hins) ‘Mediarecht’, *Ars Aequi Katern* 90, p. 4932-4934 (*Ars Aequi*); *Ars Aequi Katern* 91, p. 4995-4996 (*Ars Aequi*); *Ars Aequi Katern* 92, p. 5067-5069 (*Ars Aequi*).

‘[De voetballer] en [de prinses]’, *NJB* 2004-1, p. 18-19.

‘Pottenkijkers wegwezen’, *Mediaforum* 2004-3, p. 61.

Voordrachten:

‘Het Wassenaarse fotografeerverbod en de vrijheid van nieuwsgaring’, CIER-lezing, Utrecht, 10 maart.

‘Ongeoorloofde publicaties en portretrecht’, voordracht voor journalisten van De Limburger, Sittard, 22 september.

Overige activiteiten:

‘Actualiteiten mediarecht’, PAO-college Universiteit van Amsterdam, Amsterdam, 26 mei.

‘Inzoomen op de Eikenhorst. Over maken en openbaar maken’, college bij het afscheid als bijzonder hoogleraar mediarecht aan de Universiteit Leiden, Leiden, 15 juni.

‘Ongeoorloofde publicaties en portretrecht’, gastcollege Universiteit Groningen, Groningen, 21 oktober.

Functies:

- lid bestuur Fonds Bijzondere Journalistieke Projecten
- lid Geschillencommissie Nederlandse Omroep Stichting

Mr. N. Sitompoel

Projectonderzoeker.

Academische publicaties:

(met H. Bouwman, E.J. Dommering, N.A.N.M. van Eijk & H. de Vlaam)
Interconnectie: het vaste telefoonnet, het mobiele net en internet, ITeR studie nr. 65, Sdu: Den Haag 2004, 183 pp.

Annotaties:

College van Beroep voor het Bedrijfsleven 10 maart 2004, *Mediaforum*, 2004-5, p. 145-149 (*Volker Stevin/Rijswijk*).

Mr. drs. W.A.M. Steenbruggen

Projectonderzoeker, tot 1 september 2004 tevens stafjurist te Amsterdam (Stibbe).

Academische publicaties:

‘Editorial: OPTA: van tandeloze waakhond naar Rambo in de polder?’
Computerrecht, 2004-4, p. 174.

Annotaties:

Annotatie bij CBB 16 april 2004, *Computerrecht*, 2004-5, p. 257-260 (*KPN Telecom/OPTA & Tiscali*).

Professionele publicaties:

(met D. Stevens) Rubriek Telecommunicatierecht, *Computerrecht* 2004-1; 2004-2; 2004-3; 2004-4; 2004-5; 2004-6.

Functies:

- redacteur *Computerrecht*
- lid Registratiecommissie van Amsterdam

8 OPLEIDING

8.1 Doctoraal-opleiding Nederlands recht: keuzevakken

Een groot aantal medewerkers van het Instituut heeft in het verslagjaar 2004 ook onderwijs verzorgd. Zo waren de medewerkers Hins en Nieuwenhuis van de afdeling Publiekrecht (leerstoelgroep Staatsrecht) en Asscher, Bostyn, Dommering, Van Eechoud, Van Eijk, Guibault, Helberger, Hugenholtz, Kabel, Mom, Sitompoel en Steenbruggen van het Instituut als docent actief.

Bij het onderwijs van de leerstoelgroep Informatierecht ging het bij het onderwijs allereerst om de volgende keuzevakken (van elk 10 European Credits): ‘Mediarecht’, ‘Auteursrecht en Naburige Rechten’, ‘Recht van de Industriële Eigendom’ en ‘Telecommunicatierecht’.

Voorts verzorgde Hugenholtz onderwijs in het verdiepingsvak ‘Internationaal Auteursrecht’ en deed Kabel dat in het 5 EC-keuzevak ‘Commerciële communicatie’ en in het – mede door de Afdeling Privaatrecht A verzorgde – keuzevak ‘E-commerce’ (10 EC). Het door de leerstoelgroep Staatsrecht verzorgde keuzevakonderwijs betrof onder meer het keuzevak ‘Vrijheid van meningsuiting en politieke grondrechten’ (5 of 10 EC), welk vak uitstekend aansluit op het door de leerstoelgroep Informatierecht verzorgde vak ‘Mediarecht’.

Het onderwijs in de 10 EC-keuzevakken van de leerstoelgroep Informatierecht werd wederom gegeven in de vorm van een serie hoorcolleges en intensieve werkgroepen (met elk 20 tot 25 studenten). Opnieuw bleek uit de evaluaties van dit keuzevakonderwijs dat de daaraan deelgenomen hebbende studenten zeer positief waren over dit onderwijs, waaraan veelal ook werd bijgedragen door enkele gastdocenten, zoals in het desbetreffende rechtsgebied gespecialiseerde praktijkjuristen. Een toetsing van deze vakken was weer drieledig: het door de student te behalen eindcijfer werd voor 50% bepaald door de uitslag van het afsluitende mondelinge tentamen, voor 30% door het voor de individuele paper (van maximaal 2500 woorden) behaalde cijfer en voor 20% door het gemiddelde cijfer dat werd behaald voor de wekelijkse groepswerkstukken waaraan de student had bijgedragen.

In totaal namen in het verslagjaar circa 235 studenten deel aan het onderwijs in de 10 EC-keuzevakken en werden er 225 tentamens afgelegd. Er werden in totaal 28 doctoraalscripties en 19 stageverslagen geschreven. Een tweetal studenten kreeg in het verslagjaar 2004 een eervolle prijs voor hun onder begeleiding van een IViR-medewerker geschreven doctoraalscriptie: de Nationale Parool/UvA Scriptieprijs 2003 (€ 3.500) resp. de Scriptieprijs 2003/2004 van de Academie voor Wetgeving (€2.000).

Een aanzienlijk aantal studenten blijkt meer dan één keuzevak van de leerstoelgroep Informatierecht te hebben gevolgd en vervolgens ook hun doctoraalscriptie (van 10 of 14,3 EC) te hebben gewijd aan een onderwerp op het gebied van het informatierecht. In die gevallen geschiedde dat meestal in het kader van het ‘Leerpad Informatierecht’: indien de student – naast een of meer andere keuzevakken – tenminste drie IViR-keuzevakken van elk 10 EC gevolgd, een praktijk- of heeft onderzoekstage in de sfeer van het informatierecht heeft gelopen (5 EC) alsmede een ‘informatierecht’-scriptie (10 of 14,3 EC) heeft geschreven, dan kan dat aanleiding geven voor een specifieke ‘leerpadaantekening’ op de bij de doctoraalbul behorende cijferlijst.

8.2 Masteropleiding Informatierecht

Sinds het studiejaar 2003-2004 is het mogelijk aan de Universiteit van Amsterdam de – in Nederland unieke – ‘Masteropleiding Informatierecht’ te volgen. Deze opleiding, grotendeels verzorgd door medewerkers van het IViR, is toegankelijk voor een ieder die alle onderdelen van de brede juridische basisopleiding, het driejarige bachelorprogramma van de opleiding Rechtsgeleerdheid, met goed gevolg heeft afgelegd. Wie beschikt over een universitair niet-juridisch bachelor/masterdiploma of over een diploma van een vierjarige HBO-opleiding kan een zogenaamd ‘bewijs van toelating’ tot de masteropleiding verkrijgen door eerst een zogenaamd schakelprogramma (van 60 EC) met succes te volgen. Dit schakelprogramma voorziet in de juridische kennis die noodzakelijk is voor het kunnen volgen van de masteropleiding.

In het verslagjaar 2004 had de Masteropleiding Informatierecht (in totaal 60 EC) de volgende opbouw: een drietal basisvakken (van elk 10 EC) te kiezen uit: 1. Mediarecht, 2. Auteursrecht en naburige rechten, 3. Telecommunicatierecht en 4. Industriële eigendom; twee of meer (keuze)vakken op aanpalende terreinen (in totaal 20 EC), zoals bijvoorbeeld het vierde IViR-basisvak en/of een of meer keuzevakken die door het IViR of door andere leerstoelen worden aangeboden. Desgewenst kan in plaats van een keuzevak ook een stage worden gelopen (5 EC), hetzij een praktijkstage bij een advocatenkantoor, merkenbureau, overheidsinstelling of bedrijf hetzij een onderzoekstage bij het IViR zelf. Met het schrijven van een scriptie zijn de resterende 10 EC’s te behalen. In het verslagjaar stonden circa 15 studenten officieel ingeschreven als ‘masterstudent’.

8.3 Bacheloropleiding Nederlands recht: Informatierecht

In het kader van hun driejarige bacheloropleiding ‘Nederlands recht’ dienen bachelorstudenten in het laatste (derde) jaar van hun juridische basisopleiding een van de drie zogenaamde ‘gebonden keuze-onderdelen’ (van elk 5 EC) te volgen. Het gaat hier om een keuze uit de vakken ‘Omgevingsrecht’, ‘Arbeidsrecht’ en ‘Informatierecht’. In het verslagjaar 2004 bleken zo’n 115 bachelorstudenten gekozen te hebben voor het door medewerkers van het IViR verzorgde vak ‘Informatierecht’. Het onderwijs bestond uit een serie hoorcolleges en extensieve werkgroepen, waarin de belangrijkste – nationale, Europese en internationale – aspecten van een aantal deelgebieden van het informatierecht (zoals mediarecht, reclamerecht, data- en privacyrecht, intellectuele eigendom, internet) in hoofdlijnen aan de orde kwamen. Het onderwijs werd verzorgd door IViR-medewerkers Asscher, Van Eijk, Hugenholtz, Kabel en Mom. Voor een aantal werkgroepen werden praktijkjuristen als gastdocent uitgenodigd. Voor het schriftelijk tentamen, in de vorm van meerkeuzevragen, behaalden zo’n 100 studenten een voldoende.

8.4 Inleiding Mediarecht t.b.v. studenten Communicatiewetenschap

In het verslagjaar werd door het IViR in het tweede semester van het studiejaar 2003/2004 onderwijs verzorgd in de keuzemodule ‘Inleiding Mediarecht’ waarvoor zich circa 160 studenten Communicatiewetenschap van de Faculteit der Maatschappij- en Gedragwetenschappen van de Universiteit van Amsterdam hadden aangemeld. In een serie hoorcolleges werd basisinzicht geboden in de juridische aspecten van pers, omroep, telecommunicatie (inclusief het internet), met de nadruk op de fundamentele beginselen voor het informatietijdperk, zoals de communicatievrijheid, de bescherming van de persoonlijke levenssfeer, het communicatiegeheim en de mededingingsvrijheid. Daarnaast werden de hoofdlijnen geschetst van het auteursrecht en de naburige rechten.

De reeks hoorcolleges werd verzorgd door de IViR-medewerkers Asscher, Van Eijk, Hugenholtz, Kabel en Mom. Van de 130 studenten die in het verslagjaar aan een (of meer) van de drie schriftelijke tentamens in deze keuzemodule deelnamen slaagden er uiteindelijk 104.

8.5 Post-Academisch Onderwijs

Zoals voorgaande jaren werd ook in het verslagjaar 2004 Post Academisch Onderwijs gegeven.

De jaarlijks terugkerende PAO-cursus 'Het Nieuwe Telecommunicatierecht' startte op 23 januari en liep door tot begin maart. Vanuit het IViR werkten aan deze cursus mee: Asscher, Dommering, Van Eijk, Kabel, Ottow en Sitompoel. Daarnaast leverde een groot aantal gastdocenten een bijdrage aan dit PAO-onderwijs: prof. dr. ir. N.H.G. Baken (hoogleraar telecommunicatie, Technische Universiteit Delft en Chief Architect Network Design, KPN), mr. R. Chavannes (advocaat, Stibbe), mr. P.V. Eijsvoogel (advocaat, Allen & Overy), dr. J. Huigen (plv. directeur OPTA), E.P. van den Oever (architect consultant KPN) en mr. drs. M.L. Verberne (manager Legal and Public Affairs, One.Tel/Scarlet).

Op 17 maart vond er een Actualiteitenmiddag 'Juridische perikelen rond de kabel' plaats. De middag werd verzorgd door Dommering en Van Eijk (IViR) en door de heer mr. P. Quist, notaris bij Stibbe.

Op 26 mei vond er een PAO-cursus 'Mediarecht' plaats waaraan Guibault en Schuijt hun medewerking verleenden.

Van 5 tot 10 juli organiseerde het IViR voor de vierde maal in successie zijn jaarlijkse zomercursus 'International Copyright Law'. Deze postacademische cursus trok dit jaar meer dan 25 (zeer enthousiaste) deelnemers uit 15 verschillende landen. Naast docenten vanuit het IViR (Guibault en Hugenholtz) trad een collega-hoogleraar en een viertal buitenlandse deskundigen op als gastdocent: Ted de Boer (hoogleraar, Faculteit der Rechtsgeleerdheid, Universiteit van Amsterdam), Mark Davison (professor, Monash University, Melbourne), Daniel Gervais (professor, Faculty of Law, University of Ottawa), Pamela Samuelson (professor, University of California at Berkeley) en Thomas Vinje (partner, Morrison & Foerster, Brussel).

8.6 Gastcolleges

Voor de gastcolleges en voordrachten die door medewerkers van het Instituut werden gehouden zij verwezen naar de in paragraaf 7.9 van dit jaarverslag vermelde publicaties en overige activiteiten.